

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Globální populační problém

Global population problem

Markéta Zýková

Plzeň 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Globální populační problém“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne.....

.....

podpis autora

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Haně Kunešové za její odborné rady, cenné připomínky a konzultace.

Obsah

Úvod.....	7
1 Globalizace	8
1.1 Vznik globalizace.....	8
1.2 Definování a projevy globalizace.....	9
2 Globální problémy	13
2.1 Charakteristika globálních problémů	13
2.2 Členění globálních problémů	14
2.2.1 Globální problémy intersociální	17
2.2.2 Globální problémy přírodně-sociální.....	19
2.2.3 Globální problémy antroposociální	20
3 Globální populační problém	21
3.1 Charakteristika populačního problému	21
3.2 Vývoj počtu obyvatel	22
3.2.1 Predikce vývoje světové populace.....	23
3.3 Světové demografické trendy.....	24
3.3.1 Porodnost (Natalita).....	25
3.3.2 Úmrtnost (mortalita)	29
3.3.3 Dětská úmrtnost	30
3.3.4 Demografická struktura	32
3.3.5 Střední délka života	33
3.3.6 Migrace	35
3.3.7 Urbanizace	38
4 Důsledky populačního problému	40
4.1 Ekonomický rozvoj	40
4.1.1 Hrubý domácí produkt	40

4.1.2	Nezaměstnanost	41
4.1.3	Chudoba	42
4.2	Zdraví	44
4.2.1	HIV/AIDS	45
4.3	Vzdělanost.....	48
5	Řešení populačního problému	50
5.1	Mezinárodní organizace a přístup vlád	50
5.1.1	Organizace spojených národů	50
5.1.2	Rozvojový fond OSN pro ženy.....	52
5.1.3	Populační fond OSN	52
5.1.4	Dětský fond OSN.....	53
5.1.5	Organizace OSN pro výživu a zemědělství	54
5.1.6	Světová zdravotnická organizace.....	54
5.2	Zlepšení postavení žen ve společnosti	55
6	Závěr	56
	Seznam grafů, obrázků a tabulek	59
	Seznam zkratk	61
	Seznam použité literatury	63
	Seznam příloh	73
	Přílohy.....	75

Úvod

V této bakalářské práci je rozebrán populační problém, o kterém se hovoří čím dál častěji. Zvyšující se počet obyvatel zejména v rozvojových zemích má za následek problémy chudoby, nedostatek potravin a vody, nemoci a chybějící vzdělání. Na druhé straně existuje ve vyspělých státech problém stárnutí a snižování počtu obyvatel.

Tato práce je rozdělena do několika kapitol. Jako první je popsán proces globalizace. Jednak je probrán jeho vznik, charakteristika, klady a zápory, ale i propojenost globalizace a globálních problémů, zejména populačního. Následující kapitola je zaměřena na globální problémy. V této části jsou načrtnuty některé způsoby členění globálních problémů a definování těchto problémů dle různých autorů. V další části je popsán globální populační problém. Nejdříve je načrtnut jeho vývoj a souvislost s dalšími problémy. Globální problémy jsou vzájemně propojené a populační problém je ovlivněn několika z nich, stejně tak jako některé ovlivňuje on. Objasnění demografických trendů, jako je plodnost, kde je důraz na stále velmi vysokou úroveň, dále úmrtnost, kde je probrána také úmrtnost kojenců a dětí do pěti let věku. Dalším trendem je demografická struktura, kde je zaměření na rozdíl ve věkové struktuře obyvatel. V neposlední řadě jsou rozebrány trendy migrace a urbanizace. Následující část se zabývá možnými dopady populačního problému. V této práci je popsáno nerovnoměrné rozdělení bohatství mezi rozvojovými a vyspělými státy. S tím související chudoba, nezaměstnanost, nemoci a to hlavně epidemie HIV/AIDS a také vzdělanost obyvatel. Poslední kapitola je věnována možným řešením populačního problému. Je těžké určit jednoznačný postup řešení. V této kapitole jsou načrtnuty výpomoci organizací, které se zabývají touto problematikou a možné řešení tohoto problému v podobě zlepšení postavení žen ve společnosti.

Cílem této práce je charakterizovat populační problém, popsat jednotlivé demografické trendy, seznámit se s predikcemi dalšího vývoje počtu obyvatel, analyzovat dopad na ekonomický rozvoj a uvést možné řešení problému populace ve světě.

1 Globalizace

Tato kapitola se zabývá problematikou globalizace. Zaměření na vznik globalizace je v prvním oddíle. Následně je vymezen pojem globalizace, její projevy a nakonec jsou probrány její klady a zápory. Globální problémy úzce souvisejí s globalizací. I když všechny nejsou vyvolány tímto trendem, globalizace je může zdůrazňovat.

1.1 Vznik globalizace

Globalizace existuje na světě již celou řadu let. Avšak mluvit se o ní začalo až v posledním období a to přibližně v polovině 20. století. Samotný pojem globalizace se objevil v 60. letech minulého století. (Hokrová a Táborská, 2008)

Autorka Evanová rozděluje vznik globalizace na dvě éry. První proces globalizace byl od poloviny 19. století až do světové hospodářské krize, která byla ve 30. letech 20. století. Po průmyslové revoluci (rok 1820) výrazně klesly přepravní náklady. Snížením těchto nákladů se vyplatilo dovážet i zcela běžné zboží, nejen to luxusní. Velkou roli v dovozu zboží sehrálo také snižování cel. To vše vedlo k vzrůstu mezinárodního obchodu. Tato první éra globalizace byla také umožněna liberálním řádem, který byl v Britském impériu. Tento řád napomáhal v rozvoji relativně volného obchodu. S mezinárodním obchodem a migrací pracovní síly expandovaly i zahraniční investice. Zejména britské firmy investovaly do infrastruktury k podpoře obchodu. Tyto společnosti budovaly především přístavy a železnice. (Evanová, 2011)

Druhá éra je odlišná od první. Ta vznikla po druhé světové válce. V této době se největší hospodářskou mocností staly Spojené státy americké. Ty využívaly rozpadu světového hospodářství, znárodňování a izolace velkých ekonomik, zejména ruské, čínské a indické. Také zúžitkovaly hospodářského oslabení západoevropských států. Američané neinvestovali jako Britové do infrastruktury, ale investovali přímo. Migrace pracovní síly nebyla tak častá a do jiných států odcházely jen manažerské špičky. (Evanová, 2011)

Z následující tabulky je patrný rozdíl mezi britskými a americkými zahraničními investicemi. Britské zahraniční investice směřovaly k těžbě, zemědělství a dopravě. Americké korporace investovaly do průmyslu, těžby ropy a obchodu.

Tabulka č. 1: Srovnání britských a amerických zahraničních investic v 19. a 20. století

	Britské zahraniční investice	Americké zahraniční investice
Investoři	Banky, jednotlivci, trh s obligacemi	Korporace
Typ investice	Portfoliové, půjčky	Přímé
Odvětví	Těžba, zemědělství, doprava	Průmysl, těžba (hl. ropa), obchod
Hlavní motivace	Lokální příležitost na okamžitý zisk	Globální strategie korporace
Umístění investice	Evropa, USA, osídlované země (Kanada, Austrálie)	Evropa, Latinská Amerika, Kanada, Blízký východ
Migrace	Podporovaná masová migrace	Management korporací

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), podle Evanové (2011)

Evanová ve své knize rozděluje historii globalizace pouze do dvou vln. Ovšem autor Therborn charakterizuje těchto vln globalizace celkem šest. První vlna byla v době, kdy se šířila náboženství, druhá vlna se spojuje se zámořskou expanzí a kolonizací evropskými státy. Třetí vlna byla v období válek v Evropě, čtvrtá je spojena s rozvojem mezinárodního obchodu, pátá vznikla v důsledku konfliktu, kdy byla potřeba mezinárodních přístupů a poslední šestá vlna globalizace je současnost. (Pána, Pospíšilová, 2012)

Dnes firmy operují celosvětově a musí čelit silné konkurenci. V dnešním světě dochází k rychlému a levnému přenosu peněz, informací, zboží i osob. Svět je propojen v takové míře, že lidé jsou ovlivněni tím, co se děje na opačné straně zeměkoule.

1.2 Definování a projevy globalizace

Globalizace nemá pevné a zřetelné označení. Ovšem i přes to se lze dočíst o vymezení globalizace. Mezinárodní měnový fond charakterizuje globalizaci jako „*rostoucí ekonomickou vzájemnou závislost zemí ve světovém měřítku v důsledku rostoucího objemu a druhou příhraničních transakcí zboží a služeb a toku mezinárodního kapitálu, jakož i rychlejšího a rozsáhlejšího šíření technologií*“.

Následující definice je od autora Evana, který uvádí, že globalizace je „*snižování rozdílů v mezinárodních cenách zboží tj. konvergence zbožových cen.*“

Globalizaci se pokoušela definovat také Světová banka a to následující definicí. „Globalizace je svoboda a schopnost jednotlivců a firem volně spolupracovat v ekonomických záležitostech s příslušníky jiných států.“ (Hodač, 2011);(Evanová, 2011)

Všechny definice se shodují, že pomocí globalizace je možné obchodovat a spolupracovat i s ostatními státy světa. Globalizace není jednodenní záležitostí. Svět se pomocí globalizace propojuje environmentálně, sociálně a ekonomicky.

Pojem globalizace úzce souvisí s pojmy jako internacionalizace, transnacionalizace a integrace. Velkou chybou ovšem je ztotožňovat tyto pojmy s globalizací. Pomocí první ze zmíněných dochází k rozvoji mezinárodních ekonomických vztahů a k rostoucí propojenosti a závislosti států. Země spolu obchodují se zbožím a službami, dochází k mezinárodnímu pohybu kapitálu, pracovních sil či vědecko-technických poznatků. Transnacionalizace znamená rozvoj systémů transnacionálních korporací¹. Posledním pojmem je integrace². Důležitá je zejména integrace funkcionální a institucionální. (Kunešová, 2006)

Za hlavní aktéry globalizace považuje Mezřický tyto subjekty:

1. nadnárodní společnosti
2. nejvyspělejší průmyslové státy a jejich seskupení
3. mezinárodní organizace (Mezřický, 2003)

Globalizace se projevuje v každodenním životě lidí. Příkladem může být běžný nákup zboží. V dnešním světě je možné nakoupit potraviny nebo textil z téměř celého světa. Pustit si televizi a sledovat pořady z Ameriky či si dát k obědu pizzu, hamburger, hranolky nebo třeba gyros. To vše jsou dopady globalizace.

Globalizace je zřetelná ze tří pohledů: politického, ekonomického a ekologického. Každý z těchto pohledů udává určité projevy.

¹ Transnacionální korporace – Velká firma s domácí základnou v jedné zemi, která svou činnost provozuje prostřednictvím zahraničních dceřiných společností, nad nimiž má buď úplnou, nebo částečnou kontrolu. Tyto korporace operují v mezinárodním měřítku, chápou trh jako globální, využívají úspor z rozsahu a mohou těžit ze svého monopolního postavení.

² Integrace – proces spojování ve vyšší celek (Macmillanův slovník moderní ekonomie)

Politický pohled

Jedním z projevů politického pohledu je korigace pozice nadnárodního státu nadnárodními hráči. Stejně tak narušuje a mění pozici národního státu tlak na sjednocování států světa do nadnárodních celků. Jako typická ukázka může být Evropská unie. Také dochází k rychlejší výměně informací a sdílení politických zkušeností, sblížování politických agend a politických programů. Boj proti terorismu je dalším projevem globalizace. Státy spolupracují také v bezpečnostní oblasti. Avšak výhody, které nabízí globalizace, využívají i organizované zločinecké skupiny. Rozšířily se obchody s drogami, prostitutkami a zbraněmi a to téměř v celosvětovém měřítku. (Hodač, 2011)

Ekonomický pohled

Mezi tyto projevy se řadí možnost obchodování skoro se všemi státy. Snižuje se počet bariér zamezujících mezinárodnímu obchodu. V globalizované ekonomice už nehrají hlavní roli dávní lídři světového obchodu. Dá se říci, že evropské velmoci jako Velká Británie, Francie, Holandsko a Španělsko ztrácejí svůj podíl na světovém obchodu a naopak rozvojové země tento podíl získávají. Také kapitál v dnešním světě může bez zábran a jakýkoliv limitů plynout světem. (Hodač, 2011)

Z ekonomického hlediska se tedy do globalizačních procesů zařazují tyto oblasti: globalizace finančních toků, globalizace informačních toků, globalizace obchodu se zbožím a službami a globalizace trhu práce. (Kunešová, 2006)

Ekologický pohled

Z ekologického pohledu se dá hovořit o projevu vyčerpávání nejen neobnovitelných, ale i obnovitelných zdrojů důsledkem přibývání počtu obyvatel. Jasným příkladem může být nedostatek pitné vody v určitých oblastech světa. Stejně tak znečišťování životního prostředí se jeví jako jeden z největších problémů. V této oblasti se jedná především o znečišťování ovzduší. Lidská civilizace je také ohrožena změnou životního prostředí. Stále častěji dochází k deforestaci (odlesňováním) a pokud by se spojila ještě s dezertifikací (postupným rozšiřováním pouští) může být lidstvo v ohrožení. (Hodač, 2011)

Klady a zápory globalizace

Globalizace má své pozitivní, avšak i negativní stránky. Mezi výhody lze zařadit liberalizaci, růst obchodu, internacionalizace podnikání, růst konkurence, snižování nákladů, šíření technologií, vyšší životní úroveň a ekonomický růst dřívějších rozvojových zemí (Jižní Korea, Tchaj-wan, Malajsie, Hongkong). Nevýhodami mohou být nepředvídatelné změny, nekontrolovatelný transfer finančního kapitálu, růst nerovnováhy mezi zeměmi, růst nezaměstnanosti a sociálních rozdílů, šíření terorismu, znečištění prostředí a zánik tradičních kultur a zvyků.(Evanová, 2011); (Dlouhý, Dlouhá, Mezřický, 2006)

Souvislost globalizace a globálních problémů

Globalizace a globální problémy jsou úzce propojeny. I když ne všechny globální problémy jsou vyvolané globalizací, tento trend je může zdůrazňovat. Účinky globalizace prohlubují propast mezi bohatým Severem a chudým Jihem. Některé státy se s globalizací více ekonomicky integrovaly, zejména prostřednictvím obchodu a investic. Tím jejich bohatství rostlo. Naopak státy v subsaharské Africe, které zůstaly relativně izolované od tohoto procesu, zažily spíše ekonomický pokles. Z globalizace dodnes netěží všechny země. Obyvatelé méně rozvinutých států stále vykonávají pouze podřadné práce. Velkou hrozbou je i zvyšující se nezaměstnanost. Ta je v rozvinutých státech spojena hlavně se stále se rozšiřujícím outsourcingem. S globalizací se zvýšila konkurence. Ta má za následek likvidaci neefektivních výrobních a rušení pracovních míst. Další globální problém, který se vyvíjí, je terorismus, kriminalita a znehodnocení životního prostředí. Také migrace a urbanizace je jedním z dopadů globalizace. Obyvatelé rozvojových zemí si myslí, že přestěhováním do vyspělejších států si ekonomicky pomohou. Ovšem v těchto regionech není dostatek pracovních míst a imigranti jsou následně bez práce a žijí ještě ve větší bídě než před tím.

Autor Dvořan se pokusil nastínit závislost globalizace a globálních problémů takto:

„Globalizace velmi často vyvolává problémy, které jsou podmíněny vzájemnou závislostí globálního charakteru, která vzniká na určitém stupni zmezinárodního hospodářského života. Tyto procesy jsou urychlovány vědeckotechnologickým pokrokem, což způsobuje zrychlování a dramatizování globálních problémů.“ (Dvořan, 2008)

2 Globální problémy

2.1 Charakteristika globálních problémů

Globální problémy se začaly vyskytovat až po konstituování světového hospodářství. V této době nastal určitý stupeň rozvoje internacionalizačních (zmezinárodnovacích) a interdependenčních (vzájemné závislosti) procesů. Vznik pojmu globální problémy se začal objevovat po druhé světové válce, ovšem již první světová válka či hospodářská krize, která byla ve 30. letech 20. století naznačila, že problémy lokální přecházejí na problémy celosvětové. Začátkem 70. let se mezi globální problémy řadilo nebezpečí jaderné války, nedostatek energetických zdrojů a surovin, ničení životního prostředí a populační exploze. První organizace, která se snažila upozornit na vznikající nebezpečnou situaci, byl Římský klub. Ten vydal v roce 1968 zprávu, v níž varoval před hrozbou vyčerpání přírodních zdrojů. I přesto, že k vyčerpání zdrojů nedošlo, lidstvo dostalo varovný signál. (Žídek, 2009); (Evanová, 2011); (Jeníček, 2010)

Globální problémy se týkají celého lidstva již několik desítek let. Tyto problémy se nedají vymezit pouze na určitou zemi a k vyřešení a zlepšení situace je potřeba celosvětového úsilí. Jednotlivé globální problémy se nevyskytují ve všech zemích a regionech. Definovat globální problémy se pokusila autorka Antošová ve své knize *Globální problémy lidstva* takto:

„Globální problémy jsou problémy, které mají významné dopady na velké množství lidí, jsou transnacionální, jsou trvalé nebo dlouhotrvající, jsou vzájemně propojeny.“
(Antošová, 2006, str. 3)

V tomto vymezení pojmu globální problémy se ukazuje, že tyto problémy překračují hranice a díky tomu je možné říci, že jsou celosvětové. Řešení těchto problémů není krátkodobá záležitost.

Podle autora Snarra se dá globální problém vyčlenit tímto způsobem: *„Za první, jsou to problémy, které jsou transnacionální, tzn. že překračují politické hranice (hranice země). Za druhé, jsou to problémy, které nemusí nezbytně překračovat hranice, ale ovlivňují velké množství jednotlivců na celém světě. Takže, globální problémy překračují hranice země anebo ovlivňují velké množství lidí.“* (Antošová, 2006, str.3)

Pokud se shrnou uvedené definice, tak globální problémy se týkají všech lidí, i přesto, že se nevyskytují všude. Tyto problémy jsou řešitelné celosvětově.

Všechny problémy mají dimenzi ekonomickou a mikroekonomickou. Avšak u většího množství z nich převládá dimenze ekonomická. Jediné problémy, u kterých převládá dimenze mikroekonomická, jsou problémy týkající se ideologie, aspektů vojenských, správních, medicínských, ekologických apod. (Jeníček, 2010)

Některé problémy, které jsou dnes nazývány jako globální, existují celá staletí nebo dokonce i tisíciletí. Příkladem může být hlad nebo nemoci. Avšak až v posledních desetiletích získávají globální dimenzi. Příčinou je technologická vyspělost. Tato vyspělost umožňuje rozvoj medicíny, předvídání přírodních katastrof nebo extrémních klimatických jevů. Nové zdroje a ekologičtější technologie snižují dopady na přírodu. Jsou zde ale i negativa. Rozšířily se zbraně hromadného ničení. Ty mohou ohrozit celý svět. Stejně tak je lidstvo ohroženo závislostí na technice. Výpadek elektrické energie může ohrozit každodenní život. Příčinou se také stal rychlý vývoj v informační a komunikační technologii nebo migrace. Ta je spojena se střetáváním různých kultur, hodnot, ale i přenosem nemocí. Dalším faktorem je prohlubování ekonomické propojenosti světa a mezinárodního obchodu. To přináší jak pozitiva, tak negativa. Mezi pozitiva se může zařadit růst životní úrovně a mezi negativa zejména poškozování životního prostředí, prohlubování globální nerovnosti. (Antošová, 2006)

2.2 Členění globálních problémů

Existuje velké množství členění globálních problémů. V této práci se bude vycházet z klasifikace, ve které se shodla většina autorů. Například autoři Jeníček a Foltýn rozdělují problémy do tří základních skupin.

1. Globální problémy intersociální
2. Globální problémy přírodně-sociální
3. Globální problémy antroposociální

Toto členění přihlíží na roviny vztahů, kde funguje člověk. Jedná se zejména o vztah člověka k sobě samému a jeho potřebám. Další rovinou jsou vztahy mezi jednotlivými společnostmi a v poslední rovině jde o vztah člověka k životnímu prostředí. (Antošová, 2006)

Členění problémů může zohledňovat charakter globálních problémů. Takto se pokusila nastínit členění Antošová:

1. Nejuniverzálnější problémy politického i sociálně-ekonomického charakteru:
 - jaderné války a mír, zabezpečení ekonomického rozvoje států, odstranění zaostalosti málo rozvinutých zemí.

2. Problémy přírodně-ekonomického charakteru:
 - ekologický, energetický, potravinový, surovinový problém a problém světového oceánu.

3. Sociálního charakteru:
 - demografický problém, mezietnické vztahy, krize kultury, morálky, nedostatek demokracie, urbanizace a ochrana zdraví

4. Smíšeného charakteru:
 - regionální konflikty, terorismus a zločinnost, technologické havárie, živelné pohromy, sebevraždy

5. Vědeckého charakteru:
 - kosmického prostoru, výzkum vnitřní struktury Země, dlouhodobé prognózování počasí

6. „Malé“ globální problémy smíšeného charakteru:
 - odstranění zbytků kosmických lodí a raket v prostoru okolo Země.

Jiným členěním se řídí Jean-Francois Rischard ve své knize High Noon: 20 Global Problems, 20 Years to Solve Them. Ten dělí globální problémy do 3 skupin.

1. Otázky týkající se globálních statků
 - globální oteplování, biologická rozmanitost a ekosystémové ztráty, vyčerpání rybího bohatství, odlesňování, nedostatek vody a zničení moří.

2. Zálžitosti vyžadující globální závazky

- světová chudoba, zachování míru, předcházení konfliktů, boj proti terorismu, vzdělání, globální infekční choroby, digitální nerovnost, předcházení přírodním katastrofám a zmírňování jejich následků.

3. Problémy, které vyžadují globální regulační přístup

- rekonstrukce daňového systému, biotechnologická pravidla, nelegální obchod s drogami, obchod, investice a pravidla hospodářské soutěže, ochrana duševního vlastnictví, pravidla elektronického obchodování, mezinárodní pracovní migrace a její pravidla. (Nautilus institute, 2012)

Jak je vidět různí autoři využívají různá členění globálních problémů. I přes různorodost vyčlenění problémů, některé se objevují ve všech klasifikacích. Jedná se o problémy migrace, vzdělání, nemocí a chudoby.

Populační problém, který je hlavním tématem v této práci, je zastoupen v každém z těchto rozdělení. U Jenička ho lze nalézt v globálních problémech přírodně-sociálních, u Antošové v sociálním charakteru a u Jean-Francoise Rischarda v záležitostech vyžadující globální závazky.

Ať je členění jakékoli, všechny globální problémy spolu úzce souvisí a jsou propojeny.

Podle Vladimíra Jenička jsou mezi jednotlivými problémy vazby následovné:

Budoucnost člověka je podmíněna vyřešením problému války a míru. Pokud se odstraní zaostalost rozvojových zemí, může dojít k dalšímu rozvoji lidstva. Dojde-li k vyřešení problematiky přírodních zdrojů, napomůže to otázce ekologie, životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje. (Jeniček, 2010)

Nelze jednoznačně určit, jaké problémy jsou důležitější a potřebují být vyřešeny prioritně, proto se také používá členění problémů na:

- ultimativní

To jsou takové problémy, jejichž vyřešení podmiňuje existenci lidstva a způsob života v nejzákladnějším slova smyslu.

- základní

Tyto problémy podmiňují vyřešení ultimativních problémů a rozsahem jsou obecné.

- elementární

Problémy, které jsou rozsahem úzké a vymezení je nejvíce konkrétní. (Jeníček, 2012)

2.2.1 Globální problémy intersociální

Tyto problémy mohou být také nazývány jako problémy mezilidských vztahů. Vznikají vzájemným působením různých společensko-sociálních a ekonomických systémů a globálního soužití lidstva v podmínkách různých hodnotových kritérií a ideologií. Do této skupiny se mohou řadit problémy jako odvrácení světové války, jaderných konfliktů a problematika války a míru. V dnešní době narůstá na významu terorismus. Do této oblasti patří také sociální a ekonomická zaostalost rozvojových zemí, řešení globální zadluženosti a změna mezinárodních vztahů v nových podmínkách, které jsou tvořeny zejména vědecko-technickým pokrokem. (Jeníček, 2010)

Problém války, míru a terorismu

V dnešní době je tento problém jediný, který může změnit osud celé společnosti během několika minut. Hlavní příčinou je, že se nejen každý ozbrojený konflikt může přeměnit na světovou válku, ale také na válku jadernou. Ostatní problémy mohou mít také tragické následky, ale vždy v delším časovém období. (Jeníček, 2010)

Mezi hlavní hrozby mezinárodní bezpečnosti byly vymezeny zejména tyto:

- násilí uvnitř států

Tyto hrozby jsou dány hlavně náboženskými, etnickými, ekonomickými a politickými spory. Ovšem k rozbrojům také dochází kvůli nelegálnímu exportu drog, drahokamů či cenných kovů.

- války mezi státy

Hlavními riziky válek jsou prosazování nových regionálních mocností a upevňování pozic v regionu, ekonomické a regionální rivality, etnické a náboženské napětí a také boj o vodu.

- terorismus

„Terorismus představuje předem připravené a promyšlené použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezáúčastným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož

prostřednictvím mají být splněny politické, náboženské nebo ideologické požadavky“.
(Antošová, 2007, str. 150)

Existuje několik typů terorismu: kriminální, patologický, politický, zaměřený proti určitým problémům, etnický a náboženský.

- jaderné, chemické a biologické zbraně
- mezinárodní organizovaný zločin
- chudoba, infekční nemoci, poškození životního prostředí (Antošová, 2007)

Sociální a ekonomická zaostalost rozvojových zemí

Problém zaostalosti se týká především chudého Jihu. Znaky zaostalosti v těchto zemích mohou být nízká úroveň produktu, nerozvinutá výrobní základna, vyšší míra negramotnosti, nedostatečná úroveň zdravotní péče, nízká délka života, vysoká kojenecká a dětská úmrtnost nebo podvýživa. K měření zaostalosti se využívá ukazatel GNI/obyvatel.

V oblasti zaostalosti se jedná ještě o problém chudoby. Ta se rozděluje na absolutní (nejsou zabezpečeny základní lidské potřeby) a relativní (základní potřeby jsou sice zabezpečeny, avšak na mnohem nižší úrovni než je průměrná úroveň společnosti). S chudobou jsou spojeny další problémy, jako podvýživa, negramotnost, konflikty a infekční nemoci. (Antošová, 2007)

Zadluženost

Problémy, které se týkaly splácení dluhů, vznikaly od 70. let 20. století. Velkou roli sehrály vnější faktory v podobě ropného šoku a dramatického zvýšení úroků. Země přestaly být schopné splácet své dluhy, proto si braly půjčky nové, aby zaplatily ty staré. Postupem času se státy dostaly do dluhové pasti a mnohé z těchto zemí jsou v pasti dodnes. Jejich dluhy se postupem času zvyšovaly a dnes je jejich situace kritická. To vše má za důsledek poškození mezinárodního obchodu se zbožím a službami. Nyní roste nejrychleji zahraniční zadluženost u rozvinutějších rozvojových zemí. Rychle roste také u nově industrializovaných nebo v tržních ekonomikách, kde zadluženost byla vyvolána především globální finanční a ekonomickou krizí. (Jeníček, 2010); (Antošová, 2006)

2.2.2 Globální problémy přírodně-sociální

Tato skupina se zabývá problematikou harmonizace vazeb k biosféře, ekosféře a přírodě jako celku. Tyto problémy vycházejí z porušení vazeb mezi přírodou a lidstvem. Jedná se o problematiku růstu počtu obyvatel při konstantní velikosti přírodních zdrojů. Mezi přírodně-sociální problémy se řadí ekologický, surovinový a energetický, populační a potravinový resp. nutriční problém. (Jeníček, 2010)

Ekologický

Environmentální problémy existují již od vzniku civilizace. Dříve se nejednalo o globální problém jako dnes. Velkým rozdílem je síla a intenzita problémů životního prostředí. Za ty nejzávažnější ekologické problémy se řadí ohrožení globálních biosférických systémů (globální oteplování, ztenčování ozónové vrstvy), redukce biologického bohatství (úbytek živočišných i rostlinných druhů a poškozování ekosystému) a zmenšující se přírodní zdroje. U tohoto problému se jedná o využívání obnovitelných (lesy, voda, půda) a neobnovitelných (fosilní paliva, nerostné suroviny) zdrojů. Posledním ekologickým problémem je přímé ohrožení člověka. Sem se řadí přímé ohrožení života katastrofami, které mohou být zapříčiněny přírodou (zemětřesení, výbuch sopky, sucho, záplavy, tsunami atd.) nebo je mohou zavinit samotní lidé. Obyvatelé mohou způsobit katastrofy jako havárie lodí, které převáží ropu nebo nehody v průmyslových zařízeních. (Jeníček, 2010); (Antošová, 2006)

Surovinový a energetický

S přibývajícím počtem obyvatel se zvyšují požadavky a potřeby na suroviny, ale zásoby surovin jsou omezené. Zdroje energie se rozdělují na obnovitelné (sluneční energie, větrná energie, vodní zdroje, geotermální energie a biomasy) a neobnovitelné (uhlí, ropa, zemní plyn, uranová ruda). V budoucnu bude vytěžena všechna ropa, proto bude nutné přejít k alternativní formě získávání energií a to ze slunečné, větrné či jaderné základny. (Jeníček, 2010)

Potravinový

Potravinový problém je považován za jeden z nejzávažnějších problémů světa. Tento problém má dva naprosto odlišné projevy. Buď nastává situace nedostatečného příjmu potravin a následné podvýživy, opakem je nadbytečný příjem potravin, který vede k nadváze a obezitě. Hlavními příčinami hladu jsou přelidnění a špatná distribuce

potravin. Další příčinou mohou být také přírodní katastrofy a katastrofy zapříčiněné lidmi. Mezi ně lze zařadit sucha, záplavy, škůdce, války, migrace, ekonomické problémy. Potravinová pomoc může velmi pomoci tomuto problému. Jde o tzv. krátkodobou pomoc a má napomoci překonat potravinovou krizi. Poté by mělo docházet k vlastní produkci potravin a redukci růstu populace. Ovšem často se stává, že země využívají pouze potravinovou pomoc a nesnaží se sami zlepšit dosavadní stav jejich produkce. (Jeníček, 2010);(Antošová, 2007)

2.2.3 Globální problémy antroposociální

Třetí skupina zahrnuje všelidské problémy sociální, kulturní a humanitárně etické povahy. Antroposociální oblast může být též nazvána jako problém budoucnosti člověka. Sem se řadí nerovnoměrný přístup ke vzdělání, zdravotní péči, bydlení, kultuře a lidským právům. (Jeníček, 2010)

Zdravotní péče

Zdraví ovlivňuje ekonomický a sociální rozvoj společnosti. Zdravá populace přispívá zejména vysokou produktivitou práce, vyšší nabídkou práce a dochází k vyšším úsporám a investicím. V rozvojových zemích je zdraví obyvatel horší než u obyvatel v rozvinutých zemích. V prvním případě lidé umírají především na podvýživu, rizikové sexuální chování, problémy s pitnou vodou a špatnou hygienu. Naopak u rozvinutých zemí lze hovořit o rizikových faktorech, které jsou spojeny s nevhodnou stravou, návykovými látkami a riziky spojené se stavem životního prostředí. Také infekční onemocnění se stává závažným globálním problémem. Tomuto onemocnění čelí rozvojové i vyspělé země. Epidemie HIV/AIDS je jedním z infekčních onemocnění, které musí řešit celý svět. Přesto se nejvíce nakažených (95 %) nachází v rozvojových zemích. (Antošová, 2007)

3 Globální populační problém

Problém populační se spolu s potravinovým, surovinovým a ekologickým řadí do skupiny přírodně-sociálních globálních problémů. Populační problém úzce souvisí s problémy, jako jsou: válka, mír a terorismus, sociální a ekonomická zaostalost, zadluženost a zdravotní péče.

3.1 Charakteristika populačního problému

Pojem populační exploze se začala objevovat až po druhé světové válce. Stejně jako po první světové válce otcové začali plnit role otců početných rodin. Po druhé světové válce to bylo navíc umocňováno pokroky v lékařství. Zdravotnictví přispělo k dožívání narozených dětí do dospělosti. Začátkem 60. let si lidé uvědomovali, že zvyšující se počet obyvatel může přinést závažný problém. (Jeníček, 2010); (Hodač, 2011)

Pokud se mluví o populačním problému, tak růst počtu lidí jako takový není problém. Ovšem problém nastává, že s přibývajícím počtem lidí nepřibývají přírodní zdroje. Negativní stránkou také je, že většina obyvatel žije v chudobě a nemá přístup ke vzdělání a zdravotní péči.

Jaký dopad má rychlý růst počtu obyvatel na okolí nejlépe vystihuje následující souvětí:

„Neúměrně rychlý růst počtu obyvatel někdy neodpovídá ekonomickému růstu, respektive ekonomickým a sociálním možnostem, a může negativně ovlivňovat životní úroveň dané společnosti.“ (Kuna, 2010, str.84)

Hlavní populační změny ve světě

V Evropě došlo v 18. století ke vzrůstu střední délky života a to z 25 na 35 let. Také počet narozených začal být vyšší než počet zemřelých. Hlavním důvodem, proč došlo ke snížení úmrtnosti, byl pokrok v medicíně, zvyšování životní úrovně a vzdělanosti obyvatel. Populační růst byl v rozmezí od 1 do 1,5% ročně po dobu přibližně dvou set let. V této době se ovšem nemluvilo o problému. Krize byla vyvolána díky třem hlavním příčinám. Došlo k průmyslové revoluci, která přinesla technický pokrok. Ten způsobil zvýšení zemědělských výnosů. Evropa získala technickou a vojenskou převahu a za pomoci toho odvezla část demografického přírůstku do nových kolonií. Třetí důvod byl, že se nepotvrdila Malthusova teorie (geometrický růst populace), která říká, že

obyvatelstvo se každých 25 let zdvojnásobí, kdežto zdroje obživy rostou aritmetickou řadou. (Jeníček, 2010)

V Latinské Americe od roku 1500 do 1600 klesl počet obyvatel ze 40 na 10 milionů. Severní Amerika byla od začátku méně zalidněna, ale v 17. století došlo k velkému úbytku obyvatelstva taktéž. Až v 19. století po příjezdu přistěhovalců z Evropy nastal populační skok. (Jeníček, 2010)

V Africe odstartovala demografická změna ve 20. století. Nestalo se to však díky vlastnímu hospodářskému pokroku, ale za pomoci vnějších zásahů. Úmrtnost se v dnešní době pomalu snižuje, ale porodnost je stále vysoká. Průměrný počet dětí na 1 ženu byl v 60. letech 6 dětí, někde dokonce i dětí 8. (Evanová, 2011)

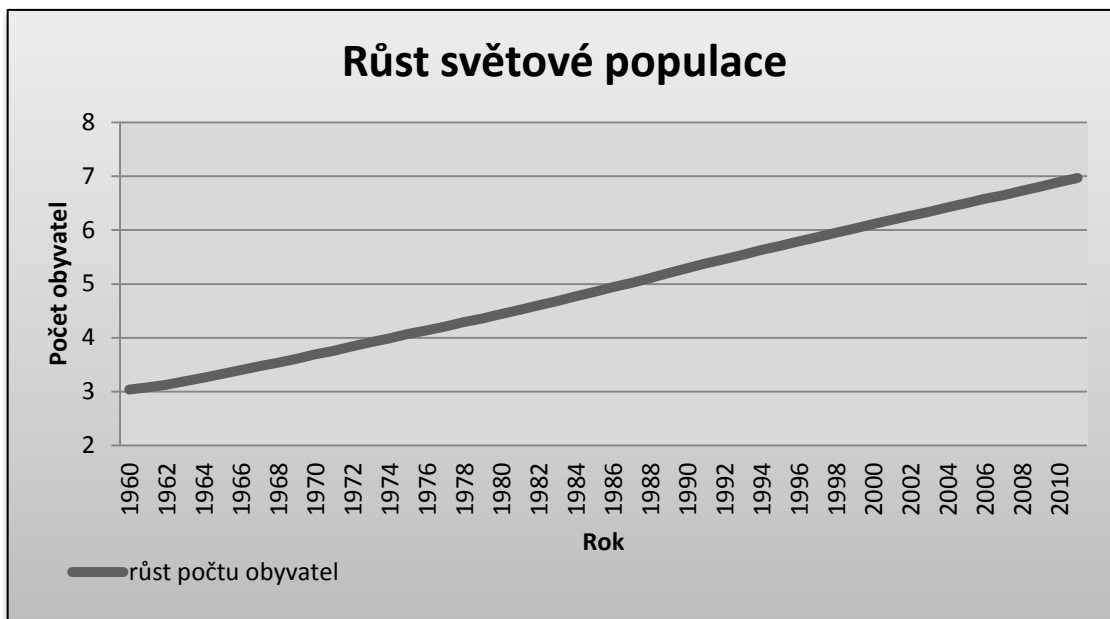
Svět je rozdělen na dvě skupiny. Mezi těmito skupinami jsou značné rozdíly. Jedná se o vyspělé státy (VS) a země rozvojové (RZ). V dnešní době žije 82% lidstva v rozvojových zemích. Z toho 12% v nejméně rozvinutých zemích. V roce 1950 to bylo 68% a z toho 7,8% v nejméně rozvinutých. V roce 1975 žilo 74% populace v rozvojových zemích a 8,8% v nejméně rozvinutých státech. Je vidět velký vzrůst počtu obyvatelstva v rozvojových zemích oproti zemím vyspělým. V RZ dochází k vyšší porodnosti a nižší úmrtnosti, kdežto ve VS je nižší porodnost s nízkou úmrtností. (Evanová, 2011)

Populační problém souvisí s většinou ostatních problémů. To znamená, že populační problém je ovlivněn a stejně tak ovlivňuje jiné problémy. V praxi vidíme, že populační růst zapříčiňuje potravinový problém, nemoci, je spjat s nedostatečným vzděláváním nebo znečištěním ovzduší.

3.2 Vývoj počtu obyvatel

Podle statistiky, kterou uvádí The Population Reference Bureau (PRB), bylo na světě v roce 2012 přes 7 miliard obyvatel, přesně 7 057 075 000. Z tohoto počtu žilo v rozvojových zemích přes 5,8 miliard obyvatel, zatímco ve vyspělých státech pouze 1,2 miliardy obyvatel. Následující graf č. 1 poukazuje na to, že každým rokem přibude na světě přibližně 100 milionů obyvatel. Ještě v roce 1993 žilo na světě „pouze“ 5,5 miliard obyvatel. (Population Reference Bureau, 2012)

Graf č. 1: Počet obyvatel v letech 1960-2011 (v mld.)

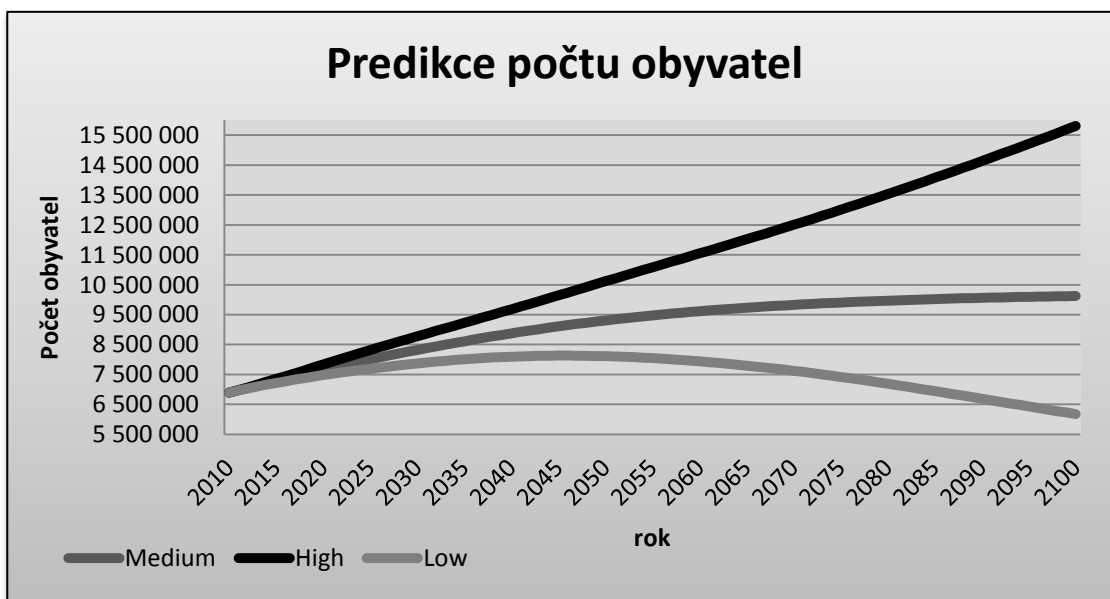

Zdroj: vlastní zpracování (2013), podle údajů The World Bank Group, c2013a

3.2.1 Predikce vývoje světové populace

Odhad na budoucí vývoj světové populace je téměř nemožný udělat s jistotou. I přesto se United Nations Population Division snaží vypracovat odhady, které se zakládají na různých předpokladech budoucího vývoje porodnosti. V těchto predikcích je úmrtnost a migrace stejná a mění se pouze porodnost. Z grafu č. 2 je možné vidět rozdíly mezi třemi různými predikcemi.

Graf č. 2: Predikce populačního vývoje do roku 2100

Zdroj: vlastní zpracování (2013), podle údajů United Nations, 2010a

Prvním z přístupů je střednědobý model vývoje populace. Podle těchto odhadů by v roce 2020 mělo být na světě 7 656 528 tisíc obyvatel. Z tohoto počtu bude pouze 1 273 439 tisíc ve vyspělých státech. O dalších 30 let déle by už mělo být na světě více než 9,3 miliard obyvatel. Ve vyspělých státech se hodnota příliš nezmění. Zvýší se pouze na 1 311 731. V roce 2083 se očekává, že celkový počet lidí překročí hranici 10 miliard obyvatel.

Jiná varianta nastává v případě očekávané vysoké fertility. V tomto případě se v roce 2020 předpokládá úroveň počtu obyvatel na 7 832 370 tisících. Hranice 10 miliard by byla pokořena již v roce 2044. V roce 2100 by měla celková populace dosáhnout téměř 16 miliard.

Pracuje se také s variantou nízké fertility. Při tomto modelu roste počet obyvatel pomalu. V roce 2020 se počítá se 7 480 225 obyvateli. Tato predikce je rozdílná od předchozích, protože očekává po roce 2057, kdy by měl být počet obyvatel málo přes 8 miliard, pokles populačního vývoje. Takže v roce 2100 by počet obyvatel měl být necelých 6,2 miliard obyvatel. (United Nations, 2010a)

3.3 Světové demografické trendy

Podle autora Vošty se mezi světové demografické trendy řadí přirozený přírůstek (tvořen z porodnosti a úmrtnosti), demografická struktura, střední délka života, migrace a urbanizace. (Vošta, 2008)

Na světě existují zřetelné rozdíly mezi rozvojovými zeměmi na jedné straně a rozvinutými na straně druhé. Zatímco v rozvojových zemích dochází k přírůstku obyvatel (dochází k vysoké porodnosti a nízké úmrtnosti), v rozvinutých se počet obyvatel snižuje. Růst či úbytek počtu obyvatel se dá vyjádřit jako rozdíl mezi porodností a úmrtností obyvatelstva (přirozený přírůstek), který je ještě modifikován migračním saldem. Přirozený přírůstek obyvatelstva tvoří základní a nejdůležitější složku růstu populace. Udává se v procentech a měří se vždy za kalendářní rok. Největší růst byl zaznamenán v polovině 60. let 20. století. Tehdy byl přirozený přírůstek přes 2%. Od té doby tato hodnota klesá.

Současný světový přirozený přírůstek se od roku 2003 zastavil na hodnotě 1,2%. Toto číslo je průměrnou hodnotou všech států. Jak již bylo řečeno, ve světě dochází k velké diferenciaci toho přírůstku. Největší hodnoty dosahuje Katar, který se pohybuje okolo

6,13%. Státy s vysokými hodnotami přirozeného přírůstku jsou například Zambie, Uganda, Tanzanie nebo Jižní Súdán. Jejich přirozený přírůstek je přibližně 4%. Naopak nejnižší přírůstek je v Litvě (-2,58%), Lotyšsku (-0,85%) anebo v Bulharsku (-0,78%). V těchto případech se již nehovoří o přirozeném přírůstku, ale o přirozeném úbytku. (The World Bank Group, c2013a)

V této práci bude hlavní zřetel na rozvojové země, kde dochází k přelidňování. Existuje mnoho příčin, proč dochází k tomuto velkému růstu obyvatel. Faktory mohou být vysoká míra fertility, kulturní odlišnosti, nevzdělanost, nedostatečný přístup k antikoncepci a další, které s těmito příčinami budou probrány v dalších kapitolách.

Hlavními složkami přirozeného přírůstku jsou porodnost a úmrtnost. Na ty bude zaměření v následujících odstavcích.

3.3.1 Porodnost (Natalita)

„Pozitivní složkou reprodukce je porodnost. Základním ukazatelem pro sledování porodnosti je hrubá míra porodnosti, která udává počet živě narozených dětí na 1000 obyvatel za jeden rok. Úroveň porodnosti je závislá na hodnotě úhrnné plodnosti, která se vyjadřuje počtem dětí narozených jedné ženě za její reprodukční období.“ (Vošta, 2008, str.22)

Tyto ukazatele mohou být ovlivněny různými faktory. Mezi nejvýznamnější patří počet žen v reprodukčním věku, věková struktura populace, rozšiřující se vzdělání v rozvojových zemích. Mění se také společenské postavení žen a v neposlední řadě se zlepšuje zdravotnictví. Porodnost je ovšem také ovlivněna např. populační politikou státu, bytovou situací partnerů, uplatněním na trhu práce nebo hodnotami partnerů. (Vošta, 2008); (Hůle, 2004-2009a)

V rozvojových zemích jsou děti pro rodinu ekonomickým přínosem. Berou se jako levná pracovní síla. Náklady na výživu těchto dětí jsou v takovýchto společnostech relativně nízké. Při tom zajišťují svým rodičům, kteří se ve stáří nemohou spolehnout na státní sociální politiku, určité zabezpečení (často také jediné zabezpečení). Dalším důvodem, proč v rozvojových zemích má obyvatelstvo více dětí je, že v těchto regionech dochází k vysoké úmrtnosti v dětském věku. Z tohoto důvodu lidé mají více dětí, aby se alespoň některé dožily dospělosti a mohly se o své rodiče postarat. V zaostalých zemích se klade důraz na početí mužského potomka. To jsou faktory, které ve státech méně vyspělých, působí na demografický vývoj. (Hokrová a Táborská, 2008)

Tabulka č. 2: Celková fertilita v roce 1955 a 2012 (v promilích)

Region	Počet dětí na 1 ženu		Region	Počet dětí na 1 ženu		Region	Počet dětí na 1 ženu	
	1955	2012		1955	2012		1955	2012
Subsaharská Afrika	6,53	5,1	Asie	5,82	2,2	Latinská Amerika	5,86	2,2
Afrika	6,60	4,7	Východní Asie	5,59	1,5	Centrální Amerika	6,73	2,5
Východní Afrika	7,01	5,1	Centrální Asie	4,64	2,6	Jižní Amerika	5,67	2,1
Střední Afrika	6,03	5,9	Jižní Asie	6,06	2,77	Severní Amerika	3,33	1,9
Severní Afrika	6,83	3,1	Jihovýchodní Asie	6,05	2,3	Svět	4,95	2,4
Jižní Afrika	6,23	2,5	Západní Asie	6,10	2,9	Vyspělé státy	2,81	1,6
Západní Afrika	6,34	5,4	Evropa	2,65	1,6	Rozvinuté státy	6,07	2,6

Zdroj: vlastní zpracování (2013), podle údajů United Nations, 2010b; Population Reference Bureau, 2012; The World Bank Group, c2013b

Celosvětový průměr úhrnné plodnosti v roce 2012 byl podle United Nations Population Fund (UNFPA) 2,4 dítěte na každou ženu. V roce 2010 byl průměr fertility³ 2,68 dítěte na ženu. Tato hodnota každým rokem klesá. V porovnání s rokem 1960, kdy plodnost byla 4,91 dítěte na ženu, je vidět značný pokles. Největší pokles nastal mezi lety 1970 – 1980. V této době došlo ke snížení plodnosti o 1 dítě na ženu. Stejně jako u přirozeného přírůstku i zde platí velká nerovnost mezi státy. (United Nations, 2010b)

Rozvojové země mají velkou různorodost ve výši fertility. Ta se projevuje při porovnání velkých oblastí. V Asii je průměr okolo 2,5 dětí na jednu ženu. O něco méně je tomu u Latinské Ameriky, avšak v Africe je více než dvojnásobná. Nejproblematictější oblastí je střední Afrika. Zde se rodí v průměru 5,9 dětí na ženu.

³ fertilita – plodnost; průměrný počet potomků na jednu ženu (Vošta, 2008)

V této práci se vychází z údajů United Nations Population Division, která vydává PRB. Podle ní má nejvyšší hodnotu fertility (7,1) Niger, což je také vidět v tabulce č. 9. Tento stát je také jediným, kde se v roce 2012 narodilo více než 7 dětí na ženu. Také v Somálsku a na Mali je hodnota velmi vysoká. Somálsko má 6,4 dětí na ženu a Mali 6,3 dětí na ženu. V těchto státech nedošlo od roku 1960 k nějak výrazné změně. Velmi vysoké hodnoty vykazuje také Angola, Kongo, Zambie (všechny po 6,3), Afghánistán, Uganda (po 6,2) a Burkina Faso se svými 6 dětmi na ženu. V těchto státech je populační problém nejvýraznější. Bydlí zde velký počet obyvatel, ale většina z nich žije v extrémní chudobě, nemá možnost vzdělání a trpí nemocemi. (Population Reference Bureau, 2012)

Velkým problémem v těchto zemích je, že 1/3 těhotenství je nechtěných. Ženy nemohou ovlivnit kvůli svému postavení počet dětí, které se jim narodí. Podle studií se ukazuje, že kdyby toto ovlivnit mohly, průměrný počet dětí na rodinu by se snížil. (Antošová, 2006)

Naopak nejnižší počet dětí, které se narodí 1 ženě, jsou státy Evropské unie. Zde se hovoří o 1,5 narozeného dítěte. Dalšími státy jsou například část Číny - Hongkong, který zaznamenal výrazné snížení. V dnešní době je naprosto srovnatelný s evropskými státy. Data informují o plodnosti 1,108. Velmi nízkou porodnost má také např. Bosna a Hercegovina. Zde se hovoří o 1,2. Singapur vykazuje jednu z nejnižších fertilit (1,2). Deset států s nejnižší fertilitou pro rok 2012 jsou uvedeny v příloze v tabulce č. 10. V těchto státech byl v minulosti velký pokles tohoto demografického trendu. (The World Bank Group, c2013b); (Population Reference Bureau, 2012)

Studie však říkají, aby byla zachována prostá obnova obyvatelstva, je potřebné mít minimálně 2,1-2,2 dítěte na jednu ženu. To v mnoha rozvinutých zemích zdaleka neplatí. (Evanová, 2011)

I přesto, že v rozvojových zemích nedochází ke zřetelnějšímu poklesu plodnosti, celková plodnost v poklesu je. Existuje několik příčin, které vytváří tyto změny. Mezi nejzřetelnější patří změny ve společenském postavení ženy. Ve vyspělých státech mají ženy možnost studia a profesního růstu. Díky tomu se děti rodí v pozdějším věku ženy. (Vošta, 2000)

Historie poukazuje na to, že vzdělané ženy mají děti méně a jejich děti jsou zdravější. Tyto ženy totiž vydělávají více, a proto nemají děti jako zajištění přežití ve stáří. Každý rok, který stráví žena ve škole, snižuje porodnost o 5-10 %. (Jeníček,2010)

Jsou známy státy, jako Indie, Čína nebo Tunisko, které se pokusily o regulaci přirozeného přírůstku. Nastínění boje proti vysokému přírůstku je v následujícím textu.

Antipopulační politika ve vybraných státech

Indie je jednou ze zemí, kde dochází k velkému přírůstku obyvatel. Zatímco počet obyvatel na světě vzrostl v tomto století trojnásobně, počet lidí žijících v Indii, přibýlo téměř pětinasobně. Indická vláda se snaží o propagaci plánovaného rodičovství. Tím by se v tomto státě výrazně omezila porodnost. Vláda se také snaží prosadit různé finanční a jiné výhody pro ty, kteří se dají sterilizovat. Na druhé straně, pro ty, kteří mají početné rodiny, vymýšlí trestná opatření jako je například ztráta přístupu k některým službám, které poskytuje stát. Ideálem by pro tuto zemi bylo, kdyby se každé rodině narodily 2 děti. Avšak i přesto se v Indii nedaří kontrolovat počet obyvatel. Jedním z největších důvodů, proč obyvatelé nechtějí přistoupit k této regulaci, je náboženství uznávané v těchto státech. Také negramotnost indického obyvatelstva hraje velkou roli. (Jeníček, 2010)

Naopak nejvýraznějším státem, kde se podařilo omezit porodnost je **Čína**. Zde se během 15 let snížil počet dětí na ženu o téměř 2/3. Od roku 1980 v Číně platí státní politika, která určuje jedno dítě v rodině. Ženy mohou otěhotnět, jen pokud mají povolení od porodních plánovacích komisí. Pokud tedy žena čeká neplánované a tzv. „ilegální“ dítě, většinou jde na potrat. Jinak rodina platí vysoké pokuty nebo rodičům hrozí ztráta zaměstnání. (Jeníček, 2010)

Čína i Indie se snaží regulovat porodnost pomocí drastických kroků. Oproti tomu **Tunisko** zvyšuje své výdaje do politiky plánování rodičovství. Tato země se snaží hlavně vzdělávat obyvatele v oblasti plánovaného rodičovství, antikoncepce a vyšetření rakoviny prsu. Za tímto účelem vynakládá vláda přibližně 10 mil. USD. V Tunisku je dnes zakázané mnohoženství, je stanoven minimální věk pro sňatek a je zlegalizovaný potrat. (Jeníček, 2010)

3.3.2 Úmrtnost (mortalita)

Mortalita představuje zápornou složku reprodukce. Ta udává počet zemřelých na 1 000 obyvatel za jeden kalendářní rok a uvádí se v promilích (‰). Úmrtnost, doplněna nemocností je jeden z hlavních ukazatelů, které vypovídají o zdravotním stavu populace. Všechny tři ukazatele jsou determinovány několika faktory. Mohou se rozlišit 3 hlavní:

- Genetické faktory – např. ženy mají nižší úmrtnost a žijí déle
- Ekologické faktory – např. klimatické podmínky, životní prostředí
- Socioekonomické faktory – např. životní úroveň, vzdělání, stravovací návyky, úroveň zdravotnictví, dostupnost lékařské péče, ekonomická situace, rozvoj medicíny (Hůle, 2004-2009b)

V dnešní době úmrtnost obyvatelstva klesá velmi pomalu. Největší poklesy tohoto demografického trendu byly na konci 19. století a ve 20. století. Bylo to zapříčiněno zejména rozvojem zdravotnictví, zavedením antibiotik a kontrole epidemií. Zvýšila se také informovanost obyvatelstva o přenosu infekčních onemocnění. Veřejnost se dovídá, jak je možné proti nim bojovat a jak se chránit. Přesto všechno lidé v rozvojových zemích stále umírají kvůli omezené zdravotní péči, nedostatku potravin a nezávadné vody a stále se rozšiřující epidemií AIDS. (Vošta, 2008)

Hrubá míra úmrtnosti, která tedy představuje počet zemřelých na 1 000 obyvatel, byla v období od roku 1950-1955 19‰. Toto číslo se postupem času rapidně snížilo. Již v období mezi 1965-1970 byla hodnota na 13‰. Dnes se hrubá míra úmrtnosti snížila až na 8‰. Podle střední prognózy, kterou opět dělá United Nations Population Division, by se měla úmrtnost opět zvyšovat. Do roku 2030 by měla být přibližně 8, ovšem v roce 2100 se předpokládá zvýšení až na úroveň 12 zemřelých na 1 000 obyvatel. (United Nations, 2010c)

Nejvyšší hodnotu, dle statistiky United Nations Population Division, která je daná v příloze (tab. č. 11), vykazuje pro rok 2010 stát Středoafriická republika se svými 17,6‰. Za ní je dále Guinea-Bissau (17,5‰), Dem. republika Kongo (17,5‰), Čad (17,1‰) nebo Sierra Leone (16,9‰). Středoafriická republika má sice nejvyšší hrubou míru úmrtnosti, avšak počet zemřelých v roce 2010 byl 371 tisíc, což není příliš vysoké číslo. V poměru s Indií, která má naopak 48 783 tisíc a pouze 8,3 promile hrubé míry.

Proto je také velmi důležité uvážit, kolik obyvatel má daná země. Pro porovnání je lepší brát hrubou míru úmrtnosti než počet zemřelých.

Naopak nejnižší mortalitu mají Spojené arabské emiráty (1,4‰), Katar (1,6‰), Bahrajn (2,8‰), Mayotte (2,9‰) nebo Kuvajt se svými 3,1 promilemi. (United Nations, 2010d)

Pro přehled je v příloze tabulka s deseti nejvyššími hrubými mírami úmrtnosti a deseti nejnižšími pro rok 2012 a 2010.

3.3.3 Dětská úmrtnost

Velkým problémem je dětská úmrtnost. Ta se může rozlišit na kojeneckou úmrtnost a úmrtnost dětí do pěti let.

Kojenecká úmrtnost je v rozvojových státech, i přes stále se zlepšující zdravotní péči velmi vysoká. Kojenecká úmrtnost říká, kolik z 1 000 živě narozených a žijících dětí se nedožije svých prvních narozenin. (Vošta, 2008)

Celosvětový průměr kojenecké úmrtnosti (IMR) byl v roce 2011 podle údajů z the World Bank (WB) 36,9. Přitom kojenecká úmrtnost zaznamenala celkem velký posun. Ještě před padesáti lety tento ukazatel přesahoval hodnotu 100. Je velkou chybou brát v tomto ohledu svět jako celek. V dnešní době jsou nepřehlédnutelné rozdíly mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi. Proto není vhodné poukázat pouze na celosvětový průměr a mělo by se spíše zaměřit na jednotlivé kontinenty či regiony. (The World Bank Group, c2013c)

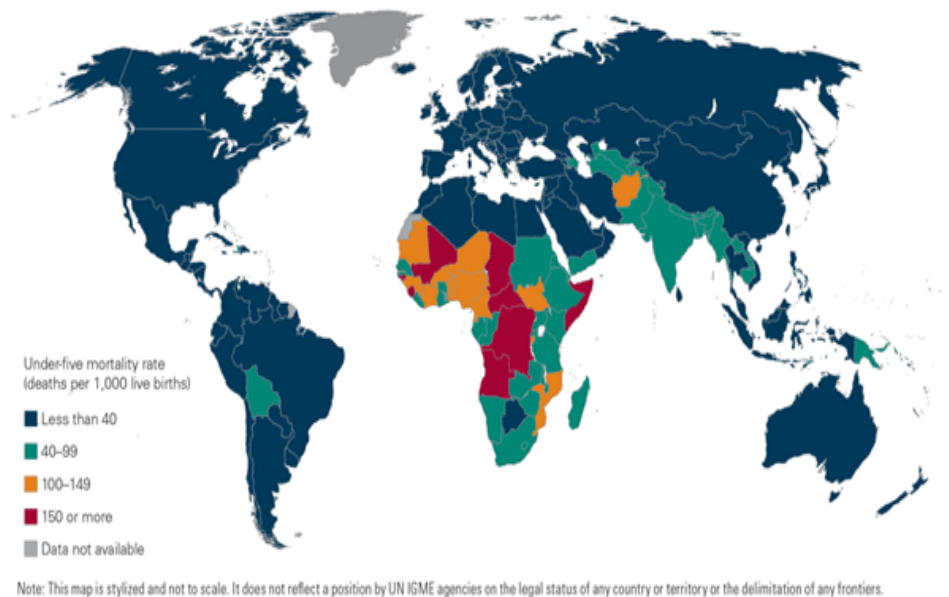
Rozlišením RZ a VS se zabývá opět United Nations Population Division. Její statistiky ukazují, že ve vyspělých státech došlo k velkému pokroku. Po roce 1950 byla kojenecká úmrtnost na úrovni 60, ale dnes se už hovoří pouze o 6 zemřelých dětech na 1 000 živě narozených. Tato skutečnost je dána především pokrokem ve zdravotnictví a porodní péči. Naopak rozvojové země, včetně těch nejméně rozvinutých zemí, mají hodnotu stále velmi vysokou. Sice se již většinou nehovoří o 100 zemřelých dětí, jako tomu bylo od roku 1950 do 1970, ale stále je číslo okolo 50. V nejméně rozvinutých státech je kojenecká úmrtnost přibližně 80. Pokles je znát i zde, protože v padesátých letech byla úmrtnost téměř 200 (přesně 192). Vývoj kojenecké úmrtnosti mezi lety 1970 a 2011 je znázorněn v grafu č. 3. Postupem času se tedy snižuje tento demografický trend i v těchto částech světa, ale jeho posun je velmi pomalý. (United Nations, 2010e)

V roce 2011 na tom byla nejhůře Sierra Leone, která má stále ukazatel nad 100 (119,2). Následuje ji Demokratická republika Kongo se svými 110,6, Somálsko (108,3) a na hranici 100 je ještě například Mali (98,2), Čad (97,1) a Angola (96,4). (The World Bank Group, c2013d)

Úmrtnost dětí do pěti let věku je důsledkem několika faktorů. Téměř dvě třetiny všech dětí, které zemřou do pěti let, zemřou na infekční onemocnění. Jedná se o nemoci jako zápal plic (18%), průjemové onemocnění (11%), malárii (7%), spalničky a AIDS. Děti také umírají na komplikace předčasného narození (14%), komplikace v průběhu porodu (9%). Podvýživa, nedostatek nezávadné pitné vody a hygienických zařízení jsou dalšími důvody úmrtí dětí. Zhruba polovina ze všech případů úmrtí dítěte do pěti let, se vyskytují v pouhých pěti zemích: Indie (24%), Nigérie (11%), Demokratická republika Kongo (7%), Pákistán (5%) a Čína (4%). (The UNICEF, 2012)

Obrázek č. 1: Úmrtnost dětí do pěti let věku v roce 2011

Figure 5. Children in sub-Saharan Africa and South Asia face a higher risk of dying before their fifth birthday
Under-five mortality rate (per 1,000 live births), 2011, by country

Zdroj: UNICEF, 2012

Celková úmrtnost dětí do pěti let byla v roce 2011 51,4. Na předchozím obrázku je zobrazena mapa, která poukazuje na kojeneckou úmrtnost na světě. Nejvyšší hodnota byla naměřena v Mali v roce 1960. V tomto roce zemřelo 449,8 dětí na 1 000 žijících. Na Mali je dodnes hodnota velmi vysoká. V roce 2011 zde byla úmrtnost dle the WB 175,6. Ještě vyšší úmrtnost vykazuje Sierra Leone. Ta má tento ukazatel na 185,3

zemřelých na 1 000 žijících dětí. Další zemí s vysokou hodnotou je Somálsko (180) nebo Čad (169). (The World Bank Group, c2013e)

Při porovnání porodnosti a úmrtnosti v jednotlivých zemích je vidět, že nejvyšší hodnoty fertility i mortality mají vždy stejné státy (Somálsko, Mali, Čad, Sierra Leone).

S demografickými trendy jako je porodnost a úmrtnost úzce souvisí i demografická struktura obyvatel.

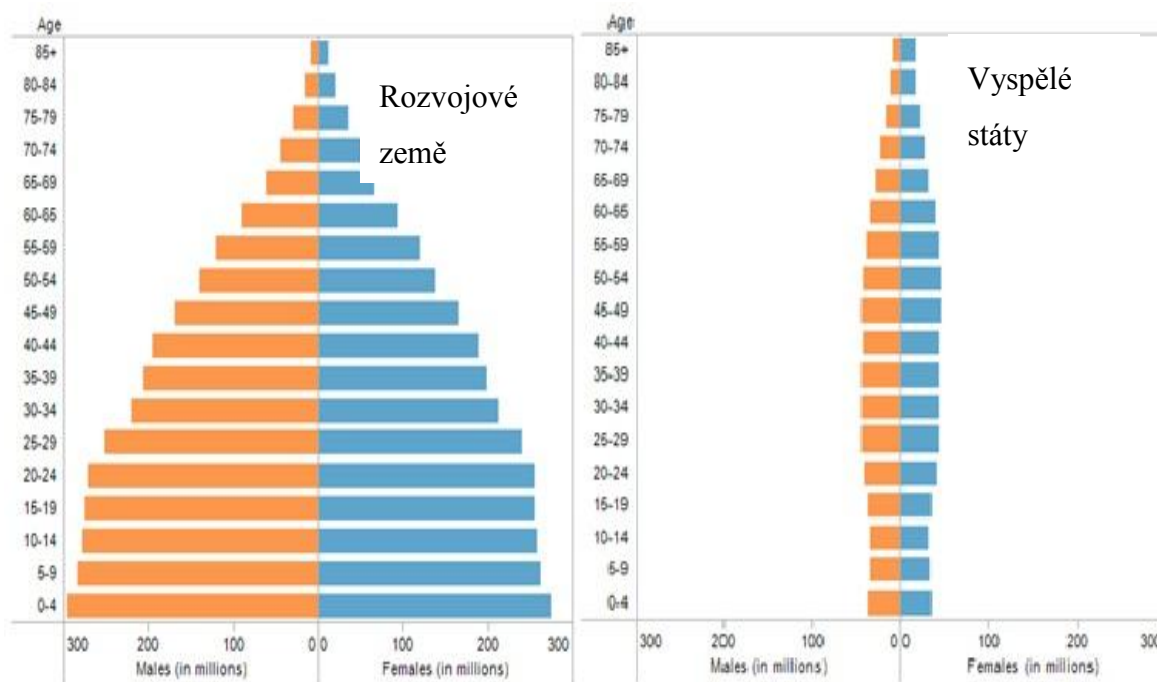
3.3.4 Demografická struktura

Rozdělení podle věku je do tří skupin.

- Do 14 let (předproduktivní věk)
- 15 – 64 let (produktivní věk)
- Od 65 let (poproduktivní věk); (Evanová, 2011)

Toto rozdělení je graficky znázorněno v tzv. věkových pyramidách. Jak je na následujícím obrázku č. 2 vidět, je nepřehlédnutelný rozdíl ve věkové struktuře RZ a VS.

Obrázek č. 2: Věková pyramida RZ a VS v roce 2012

Zdroj: Haub, 2013

Ve vyspělých státech bylo 16% obyvatel do 15 let, 68% v produktivním věku a 16% nad 65. V rozvojových zemích je tento poměr odlišný. 29% je lidí do 15 let a pouze 6% nad 65 let. Zbytek (56%) jsou obyvatelé v produktivním věku. Zjednodušeně lze říci, že ve vyspělých státech žije 2/3 obyvatel 1/3. V RZ to je téměř půl na půl. Podle PRB je většina zemí, kde je vysoký podíl lidí do 15 let na africkém kontinentě. Většina států v Africe, kromě jižní části Afriky, která je poměrně vyspělá, je podíl obyvatel do 15 let nad 40%. Například v Nigeru, kde je hodnota nejvyšší, je těchto osob 52%. V těchto státech je ale velmi málo osob nad 65 let. Poproduktivní věk je zastoupen přibližně 3%. Takovéto zastoupení je vidět ještě i u některých asijských zemí. Příkladem může být Afghánistán se svými 46% obyvatel do 15 let a 2% nad 65 let nebo Jemen. (Population Reference Bureau, 2012)

Dnes je stárnutí populace především problémem vyspělých států a jen některých rozvojových. Ovšem pokud dojde k rapidnímu snížení porodnosti, tak za 50 let, až se skupiny předproduktivního věku dostanou do poproduktivního, budou tento problém řešit i rozvojové země.

Podle Jeníčka a Foltýna je několik možností, jak řešit problém stárnutí obyvatel:

- Pozdější odchod do důchodu
- Snížování dávek v důchodu, penzijní připojištění
- Zvyšování podílu žen vstupujících do pracovního poměru
- Liberalizace migračních toků
- Trvalé zvyšování počtu narozených dětí, které považují za nejdůležitější (Jeníček, 2010)

3.3.5 Střední délka života

Střední délka života neboli naděje dožití, udává předpokládaný věk, kterého by se daná populace měla dožít. Tento ukazatel může být ovlivněn různými faktory, jako je stav zdravotnictví, dostatečné množství potravin a nezávadné vody, ekonomika země, kriminalita, vojenský stav země, životní prostředí a řada dalších. (Rosenberg, 2007)

Naděje dožití prudce vzrostly ve dvacátém století. Střední délka života měla největší růst v arabských zemích. Nárůst byl o více než 18 let, což je o třetinu. I u tohoto trendu existuje podstatný rozdíl mezi VS a RZ. To je vidět v následující tabulce.

Na prvním místě mezi státy, které měly nejvyšší hodnotu střední délky života v roce 2012, byly země: San Marino (84 let), Japonsko (83 let), Hongkong (83 let), dále pak Švýcarsko, Itálie, Singapur, Španělsko, Švédsko, Francie, Austrálie a Island (82 let).

Naopak nejméně let se dožívají obyvatelé Lesotha nebo Sierra Leone. Zde je střední délka života téměř o polovinu nižší než je tomu ve vyspělých zemích. Lesotho má střední délku života 48 let, Sierra Leone 47. Dalšími státy jsou například Zambie, Zimbabwe, Demokratická republika Kongo, Svazijsko (všechny 48 let) nebo Čad (49 let). Kromě zemí v Africe do této skupiny patří taky asijský Afghánistán se 49 lety. (Population Reference Bureau, 2012)

Tabulka č. 3: Střední délka života v roce 2012

Region	Muži a ženy	Region	Muži a ženy	Region	Muži a ženy
Vyspělé země	78	Evropa	77	Západní Asie	73
Rozvojové státy	68	Austrálie a Oceánie	77	Jižní a střední Asie	66
Nejméně rozvinuté státy	59	Latinská Amerika a Karibik	74	Jihovýchodní Asie	71
Afrika	58	Jižní Amerika	74	Východní Asie	75
Subsaharská Afrika	55	Severní Amerika	79	Západní Asie	73
Svět 70					

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů Population Reference Bureau, 2012

Hlavními důvody, proč dochází k tomuto stavu, jsou dva. Prvním z nich jsou dlouhotrvající konflikty, které jsou například v Afghánistánu, Dem. republice Kongo, Sierra Leone... Druhým důvodem je nemoc HIV/AIDS. Oblasti nejvíce zasažené touto epidemií jsou subsaharská Afrika a jižní a jihovýchodní Asie. Epidemie je velkou zátěží pro ekonomiku a zdravotnictví. Pro již tak chudé země to je velkým problémem. (Evanová, 2011)

Mezi demografické trendy se řadí také proces migrace a urbanizace.

3.3.6 Migrace

Migrace patří k jednomu z nejcharakterističtějších rysů globální společnosti. Jedná se o stěhování osob z jedné části světa do druhé. V minulosti migrace probíhala z technicky vyspělých států do těch méně vyspělých. Dnes se směřuje hlavně z méně vyspělých států (Afrika, Asie nebo Latinská Amerika) do Evropy, Severní Ameriky a Austrálie. V rozvojových zemích je životní úroveň velmi špatná, proto se populace snaží z těchto států odstěhovat. Nechtějí žít v chudobě, bez možnosti studia a velmi omezené zdravotní péči. Obecně lze říci, že migrační toky probíhají z chudého Jihu na bohatý Sever či z východu na západ. „*Pro současnou mezinárodní migraci je charakteristické, že většina migrantů pochází ze zemí s velkým potenciálem pracovních sil, ale s nízkou mírou tvorby pracovních příležitostí.*“ (Vošta, 2008, str. 31)

Motivace, proč opustit rodné místo mohou být diferencované. Důvodem může být lepší životní úroveň (příkladem může být vyšší mzdové ohodnocení, výhodnější klimatické podmínky, nižší míra zločinnosti, kvalita zdravotnictví...), chtění poznat nové kultury, v rodné zemi je válečný konflikt nebo politická perzekuce. Ekologická situace může být dalším faktorem k odchodu. Přírodní katastrofy, odlesňování, přeindustrializace také ovlivňují migrační toky. (Hodač, 2011)

Autor Hodač rozdělil migrační důvody do následujících skupin:

- Ekologická
- Politická
- Ekonomická
- Urbanizační proces
- Cirkulační migrace

Podle the UN bylo v roce 2010 na světě přibližně 213,9 milionů migrantů, což je lehce přes 3% z celkového počtu obyvatel. Z tab. č. 4 je vidět, že největší počet migrantů byl v Evropě, Asii a Severní Americe. Oproti minulosti dochází dnes k rostoucímu počtu migrantů. V roce 2005 nebylo migrantů ani 200 milionů (194,7 mil.), v roce 1990 se hovořilo o 155 milionech a v roce 1960 o 71,8 milionech migrantů. Tyto hodnoty jsou nepřesné, protože počet nelegálních migrantů nelze spočítat. (United Nations, 2012b)

Mezi státy, kde je přistěhovalectví nejvyšší, se řadily v roce 2010 USA s téměř 43 miliony migrantů, Rusko (12 mil.), Německo (10 mil.) nebo Saúdská Arábie (7 mil.). K největší emigraci dochází ve státech jako Mexiko, Indie, Rusko, Čína, Ukrajina, Bangladéš a Pákistán. (The World Bank Group, c2013f) (Ratha, Mohapatra a Silwal, 2011)

Tabulka č. 4: Počet migrantů v roce 2010 (v mil.)

Kontinent	Počet migrantů
Svět	213,9
Afrika	19,2
Asie	61,3
Evropa	69,8
Latinská Amerika a Karibik	7,4
Severní Amerika	50
Oceánie	6

Zdroj:vlastní zpracování (2013), podle údajů United Nations, 2012b

Migrace se rozděluje na trvalou a dočasnou. Trvalá migrace do zahraničí znamená ztrátu kvalifikované pracovní síly. Týká se především nejchudších zemí světa. Největší odliv mozků z oblasti zdravotnictví je v Mozambiku, kde 75% doktorů pracuje v zahraničí, Guinea-Bissau, Angola a mnohé další. Dočasná migrace je časově omezená. Do Evropy se stěhují lidé z bývalé Jugoslávie, Turecka a severní Afriky do odvětví, kde není potřeba vysoká kvalifikace. Jde o pracovní pozice, ve kterých obyvatelé Evropy nechtějí pracovat. Uprchlíci a vnitřní běženci přechází ze své rodné vlasti před násilnými konflikty a přírodními katastrofami. Nejvíce vnitřních běženců je z Afriky (Súdán, Dem. republika Kongo, Somálsko), ale najdou se také v Kolumbii, Iráku a Pákistánu. (Evanová, 2011)

Důležitou složkou pracovní migrace je remitence. Ta znamená zpětnou platbu domácnostem. Migranti, kteří žijí v cizině, transferují peníze nebo zboží do země odkud přišli. Remitence do rozvojových zemí byl podle odhadů the WB v roce 2012 406 miliard. Toto číslo představuje vzrůst oproti předchozímu roku o 6,5%. V roce 2011 se jednalo o 372 miliard USD a v roce 2010 o 325 miliard amerických dolarů. The World

Bank odhaduje, že v letošním roce bude vzrůst o 8% a o 10% v roce 2014. Vrchol by měl nastat v roce 2015 a to na 534 miliardách dolarů. To jsou ovšem pouze odhady.

V roce 2012 patřily mezi státy s nejvyšším příjmem remitencí Indie (\$70 mld.), Čína (\$66 mld.), Mexiko (\$24 mld.), Filipíny (\$24 mld.), Egypt (\$18 mld.), Pákistán, Bangladéš, Nigérie a Vietnam. Nicméně, z hlediska podílu na HDP, zpětné platby jsou největší v menších státech jako Tádžikistán (47%), Lesotho (27%), Samoa (23%), Kyrgyzská republika (29%), Nepál (22%), Moldávie (23%) nebo Haiti (21%).

Remittance zasílané domů osobám, které žijí v rozvojových zemích, jsou třikrát větší než oficiální rozvojové pomoci. Remittance mohou přispět k nižší chudobě a budování lidského a finančního kapitálu pro chudé. (The World Bank Group, 2012a)

V knize Učebnice globalizace od Hodače se lze dočíst, jaké jsou motivy a využití remitencí. Jedná se o:

- *Remittance altruisticky zasílané zbývajícím rodinným příslušníkům ve výchozí zemi*
- *Remittance sloužící k dotování spotřeby u rodiny a jako nástroj diverzifikace rizik a příjmů*
- *Remittance sloužící k úsporám na specifický cíl*
- *Remittance jako pojištění zpětných vazeb migranta v případě neúspěchu v cílové zemi a návratu zpět do vlasti*
- *Remittance sloužící k zaplacení dluhu, vzniklého rozhodnutím migrovat (Hodač, 2011, str. 226-227)*

Migrace může mít politické, ekonomické, sociální, demografické, psychologické a kulturní dopady a to jak na emigrační, tak na imigrační země.

V chudých a zaostalých státech může být zvýšena nestabilita, v těchto zemích, zapříčiněná rizikem napětí mezi etnickými nebo náboženskými skupinami. Záporně také je tzv. odliv mozků. Jde o vysoce kvalifikované a profesionální pracovníky. Zvláště v oblastech zdravotnictví je takováto ztráta velkým negativem. Na druhou stranu může migrace z RZ mít i určité pozitivita. Mezi ně patří platby ze zahraničí do těchto zemí. (OECD, 2009)

Pro vyspělé země migrace představuje přísun ekonomicky aktivních obyvatel a udržení ekonomické vitality. (Antošová, 2006)

3.3.7 Urbanizace

Spolu s rychlým růstem obyvatel roste také migrace z venkovských oblastí do městských. Města jsou centra jak hospodářských, tak kulturních aktivit. Rostoucí počet obyvatel, kteří žijí ve velkých městech, vytváří sociální, hospodářské a také ekologické problémy. Především v rozvojových zemích se tento trend velmi rozšířil. Lidé odchází do měst s vidinou lepšího života. Ta se bohužel většinou nenaplní. S přibývajícím počtem obyvatel ve městech se snižují pracovní příležitosti. Lidé poté končí bez práce a v přeplněných chudinských čtvrtích (slumy⁴). V těchto částech města často chybí kanalizace, nezávadná voda a elektřina. (Evanová, 2011)

Urbanizační proces se vyznačuje rychlým tempem nárůstu počtu městského obyvatelstva. V 50. letech 20. století byl poměr mezi obyvatelstvem žijícím ve městě a na venkově 30:70 procentům. V roce 1993 žilo ve městě již 44% a do roku 2000 se tato hodnota zvětšila ještě o další 2,6%. Posledním měřeným rokem byl rok 2011. V tomto roce již městského obyvatelstva je více než venkovského. Hodnota dosáhla 52%. V celkovém počtu se hovoří o 3 612 661 092 obyvatel žijících ve městě. Na obr. č. 7, který je uveden v příloze, je znázorněn podíl městského obyvatelstva v roce 2011. (The World Bank Group, c2013g)

Podle statistiky, kterou provedla United Nations Population Division, se předpokládá další nárůst urbanizačního procesu. V roce 2020 by dle odhadů mělo ve městech žít přes 4 miliardy a v roce 2035 již přes 5,3 miliard obyvatel. Do roku 2050 se předpokládá počet lidí ve městech přes 6,2 miliardy. Tato čísla o sobě moc neprozradí, proto je lepší si ukázat, jak to bude vyjádřeno procentuálně. V roce 2020 se jedná o 56%, 2035 61,7% a 205 již 67,2% obyvatel žijících ve městech. (United Nations, 2011f)

Většina obyvatel rozvojových regionů stále žije na vesnicích. Kdežto obyvatelé vyspělých států jsou dnes více urbanizovaní. V roce 2010 žilo ve městech 77,5% obyvatel více rozvinutých regionů. U méně rozvinutých regionů byl tento podíl 46%. Podle odhadů by se ve VS v roce 2050 dalo hovořit již o 86% lidí žijících ve městech (64,1% u RZ). (United Nations, 2011f)

⁴ Slum – chudinská čtvrť z improvizovaných a nelegálně postavených chatrčí, které se nacházejí na předměstích velkoměst v chudých státech. (Baronová, 2009)

U méně rozvinutých regionů existují rozdíly v urbanizaci. V Africe je urbanizace na úrovni 39,2%, v Asii na 44,4%. Oproti tomu v Latinské Americe, která se také řadí do skupiny méně rozvinutých oblastí, ve městech žije 78,8% obyvatel. Více je vidět v tabulce č. 13, která je přiložena v příloze. S pojmem urbanizace souvisí i procesy, jako citizace, suburbanizace, metropolizace a rurbanizace. Citizace znamená soustředění terciárních aktivit v centrálních částech měst a s vylidňováním center. Surbanizace je proces, kdy obyvatelé přicházející do měst, nebydlí ve městě jako takovém, ale v jeho příměstském sídle. Metropolizací se nazývá proces, kdy se obyvatelstvo soustřeďuje především v metropolích⁵. Posledním pojmem je rurbanizace. Ta znamená míšení městského a venkovského prostředí. (Vošta, 2000)

⁵ Metropole – významné, obvykle hlavní město nebo středisko určité oblasti. Počet obyvatel je vyšší než 100 000. (Vošta, 2000)

4 Důsledky populačního problému

4.1 Ekonomický rozvoj

Souvislost mezi populační explozí a ekonomickým rozvojem je složitá. Může se zdát, že se zvyšujícím se počtem obyvatel, roste také pracovní síla a dochází k mládnutí populace. To vše může dále přispět k ekonomickému rozvoji. Na druhé straně populační růst vede k oslabení ekonomiky. Tito lidé musí být nakrmeni, oblečeni, dostat určitou zdravotní péči a vzdělání. Proto je důležité, jak se politika dané země dokáže růstu populace přizpůsobit a zda dokáže zavést určité reformy.

Vztahem mezi růstem populace a ekonomickým rozvojem se zabývalo již několik autorů. Příkladem může být Konfucius, který pokládal rychlý růst populace za příčinu chudoby. Podobně uvažovali i řečtí antičtí myslitelé Platón a Aristoteles, kteří poukazovali na to, že produkce životních prostředků není úměrná s počtem obyvatel. Z tohoto důvodu považovali za důležité, aby růst obyvatel byl omezen. Thomas Robert Malthus také hodnotil velmi nepříznivě zvyšující se počet lidí na světě. Snažil se ho vyjádřit vztahem mezi početním růstem a růstem úživných prostředků. Principem bylo, že růst obyvatel vede k převýšení hranice možnosti jejich obživy. (Kuna, 2010)

Dnes by se dal použít Paretův princip. Ten udává, že 20% populace vlastní 80% světového hospodářství, ale 80% populace se dělí pouze o 20% bohatství.

Jedním z ukazatelů, který vypovídá o výkonnosti regionů či přímo samostatných států je hrubý domácí produkt.

4.1.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) představuje nejdůležitější ekonomický ukazatel. Lze ho charakterizovat jako peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb, které jsou vytvořeny v daném období v určité zemi. HDP stanovuje výkonnost ekonomiky. (Měšec.cz, 1998-2013)

Dle Statistického oddělení Spojených národů celosvětové HDP ve stálých cenách se od roku 1970, kdy bylo HDP \$15,299 bilionů, zvýšilo na dnešních \$52,667 bilionů. To je více než 3,44x. Počet obyvatel se v tomto období zvýšil z 3,7 miliardy na 7 miliard (1,9x). Z tohoto je vidět, že HDP roste rychleji než počet obyvatel. Detailnější rozdělení HDP na obyvatele dle regionů od roku 1970 do 2011 je uvedeno v příloze v tab. č. 14.

Velkou roli v tomto růstu hraje rychlé tempo technologického pokroku. Celkové HDP ovšem nemá takovou vypovídací schopnost jako je tomu u HDP na obyvatele. (United Nations, 2012a)

Na grafu č. 4 je znázorněn vývoj HDP na obyvatele od roku 1960 do roku 2011. I přesto, že počet obyvatel se stále zvyšuje, hodnota HDP na obyvatele roste. Avšak stejně, jako je tomu např. u porodnosti, se nemůže v tomto případě brát svět jako celek. Příkladem rozdílů může být srovnání vyspělé Austrálie (62 111 USD/ obyvatele) a zaostalé východní Afriky (600 USD/ obyvatele). I když ve všech regionech každým rokem dochází ke zvýšení HDP na obyvatele, rozdíly jsou neuvěřitelné. V tabulce č. 14, která je uvedena v příloze, je podrobněji vidět rozdíl mezi vyspělými státy a rozvojovými zeměmi. (United Nations, 2012a)

Další možností jak zjistit ekonomickou úroveň regionů či jednotlivých států je ukazatel nezaměstnanosti (míra nezaměstnanosti).

4.1.2 Nezaměstnanost

Čím vyšší nezaměstnanost, tím se více prohlubuje chudoba. Lidé v určitých regionech, kde neexistuje sociální zabezpečení, nemají bez zaměstnání na uspokojování základních potřeb člověka. Jedná se o jídlo, oblečení, vzdělání apod. Se zvyšujícím se přirozeným přírůstkem, také přibývá poptávka po pracovních místech. Avšak mnoho státních politik není schopno zařídit tolik pracovních míst.

Je velký rozdíl jak mezi jednotlivými regiony, tak mezi pohlavím a věkovými skupinami. Procentuálně je více nezaměstnaných žen než mužů. Jak ukazuje ILO ve své statistice, už několik let je nezaměstnanost ženského pohlaví větší. Celosvětově počet nezaměstnaných mužů byl 118,4 milionů v roce 2010, což představuje nárůst o 17 milionů oproti roku 2007. Naproti tomu počet žen byl 86,5 milionů v roce 2010. To je o více než 10 milionů více než v roce 2007. Procentuálně lze vyjádřit míra nezaměstnanosti u mužů jako 6% z celkového počtu mužů (tab. č. 15) a u žen 6,5% z celkového počtu žen (tab. č. 16). Nejnižší míra zaměstnanosti žen je na Blízkém východě a v severní Africe. (International Labour Office, 2011)

Rozdíl v nezaměstnanosti u mladých a dospělých osob je ještě patrnější. V roce 2009 bylo mladých lidí (ve věku 15-24 let), kteří neměli práci, 12,8% (79,6 milionů). V roce 2010 (viz. tab. č. 5) došlo k poklesu tohoto čísla na 77,7 milionů osob. I přes tento pokles je ale hodnota stále vysoko nad úrovní z roku 2007. V tomto roce se jednalo o

73,5 milionů nezaměstnaných mladých osob. Dospělých osob (ve věku 25 a výše bylo téměř 3x méně, 4,8% (125,6 milionů). Tento trend je již několik let a i prognózy poukazují na to, že by se tato situace neměla nějak výrazně měnit. UN předvídá, že v roce 2017 by celosvětová míra nezaměstnanosti mládeže mohla být 12,9%, což je opět o 0,1% více. (International Labour Office, 2011)

Regionální rozdělení dle ILO se nezabývá všemi kouty světa, jako WB. ILO se ve svých statistikách zabývá Evropskou unií, střední a jihovýchodní Evropou, východní Asií, jihovýchodní Asií a Pacifikem, jižní Asií, Latinskou Amerikou a Karibikem, Blízkým východem, jižní Afrikou a subsaharskou Afrikou. Podle tohoto rozdělení měly nejvyšší nezaměstnanost státy jihovýchodní Evropy, Blízkého východu a severní Afriky. Míra nezaměstnanosti v těchto státech se pohybovala okolo 10%. Naopak nejnižší míra nezaměstnanosti v roce 2009 byla ve východní Asii a jižní Asii. (International Labour Office, 2011)

Tabulka č. 5: Počet nezaměstnaných osob od roku 2000 do 2009 (mil.)

	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem	177,2	192,5	191,2	184,6	177,3	182,9	205,2
Muži	103,2	109,9	108,7	105,3	101,4	104,8	119,5
Ženy	74,0	82,6	82,5	79,4	75,9	78,1	85,7
Mladiství	74,4	79,2	79,6	76,9	73,5	74,4	79,6
Dospělí	102,8	113,3	111,6	107,7	103,8	108,5	125,6

Zdroj: vlastní zpracování (2013), podle údajů International Labour Office, 2011

4.1.3 Chudoba

Chudoba je komplexní a vícerozměrný problém. Není možné pro ni najít globální a jednotné řešení. Rozhodující jsou zejména programy jednotlivých zemí, které se zabývají chudobou a mezinárodní podporou. (Pána, Pospíšilová, 2012)

Mnoho lidí umírá na podvýživu. Ta souvisí s chudobou. Lidé si nemohou, ačkoliv jsou fyzicky dostupné, potraviny zakoupit. Na jejich koupi nemají dostatek finančních prostředků. Podvýživa je velkou brzdou rozvoje společnosti. Bez dostatečného množství

potravin mají lidé sníženou pracovní výkonnost, oslabenou imunitu a tím pádem vyšší nemocnost a úmrtnost. (Evanová, 2011)

Hranice toho, čemu se říká chudoba, je různá. Na jedné straně je chudoba označována modelem 1 (1,25) dolar/ den. Tento model bývá často nahrazen 2 (2,15) dolary/ den.

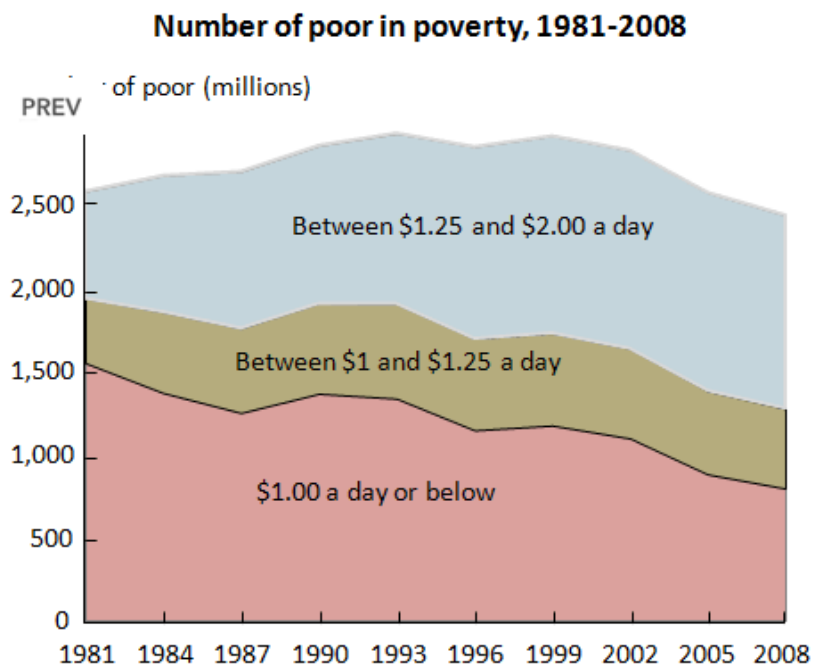
UNDP odhaduje, že počet lidí, kteří žijí v extrémní chudobě, se v období mezi rokem 1990 – 1999 snížil o 125 milionů. Celkový podíl obyvatel žijících za méně než 1 dolar/ den klesl z 29% na 22,7% (dnes 22,4%). V rozvojových zemích se od roku 1990, kdy zde žilo 47% chudých, snížil na 24% v roce 2008 (viz. graf č. 8). (United Nations Development Programme, c2013)

Některé regiony zaznamenaly větší pokrok než ostatní. Příkladem může být obyvatelstvo ve východní Asii, kde se podařilo snížit počet žijících za méně než 1,25 USD na den z 77% v roce 1981 na 14% v roce 2008. Další je Čína, která měla o 663 milionů méně lidí, kteří žili za méně než 1,25 USD. Také v subsaharské Africe se poprvé v roce 2008 snížil počet těchto lidí pod hranici 50% a to na 47%. Hodnoty jednotlivých regionů roku 1981, 1999 a 2008 jsou dány v příloze v grafech č. 5, 6, 7. (The World Bank Group, 2012b)

V celosvětovém měřítku se počet obyvatel žijících pod hranici 2 USD na den snížil v roce 2008 na 2,47 miliardy oproti roku 1981, kdy byl počet chudých 2,59 miliardy. I když toto snížení nevypadá velmi rapidně, musí se vzít v potaz, že v roce 1999 byl počet obyvatel žijících pod hranicí 2 USD/den 2,94 miliardy lidí. (The World Bank Group, 2012b)

Počet obyvatel roste víceméně úměrně. Každý rok přibude na světě okolo 100 milionů lidí. Od roku 1990 se počet obyvatel zvýšil o 24,3%. Chudoba se i s přibývajícím počtem obyvatel snižuje. I když není pokles velmi rapidní (od roku 1990 o 6,6%), pokrok je znát. Na následujícím obrázku je znázorněna změna v počtu lidí žijících v chudobě mezi lety 1981-2008.

Obrázek č. 3: Počet lidí žijících v chudobě v letech 1981-2008

Zdroj: The World Bank Group, 2012b

S populačním růstem, chudobou a nezaměstnaností souvisí i zdravotní stav obyvatel.

4.2 Zdraví

Zdraví ovlivňuje, jakým způsobem člověk prožije svůj život. Avšak působí i na ekonomický a sociální rozvoj. Zdravá společnost zvyšuje výkonnost ekonomiky, protože je vyšší produktivita, vyšší nabídka práce a nedochází k pracovní absenci.

WHO rozlišuje tři základní skupiny příčin úmrtí:

- přenosné nemoci, podmínky těhotenství a porodu, nedostatečná výživa
- nepřenosné nemoci
- úrazy (The World Health Organization, 2011)

Nejčastějšími příčinami smrti nebo ohrožení zdravotního stavu jsou infekční a přenosná onemocnění. Mezi takovéto nemoci se řadí HIV, cholera, endemické parazitické nákazy, průjmové onemocnění, malárie, kontaminované potraviny a voda a nedostatečná hygiena. (Pána, Pospíšilová, 2012)

Přenosné nemoci se nejvíce vyskytují v nejhudších částech světa. Jsou spojeny s podvýživou, nízkou úrovní a dostupností zdravotní péče, nízkou vzdělaností a nedostatkem pitné vody. Nejvíce postiženým regionem, co se týká nákazy infekčními

chorobami a špatné úrovň zdravotnictví, je subsaharská Afrika. V této části světa je rovněž nejvíce osob, které umírají na epidemii HIV/AIDS. (Antošová, 2007)

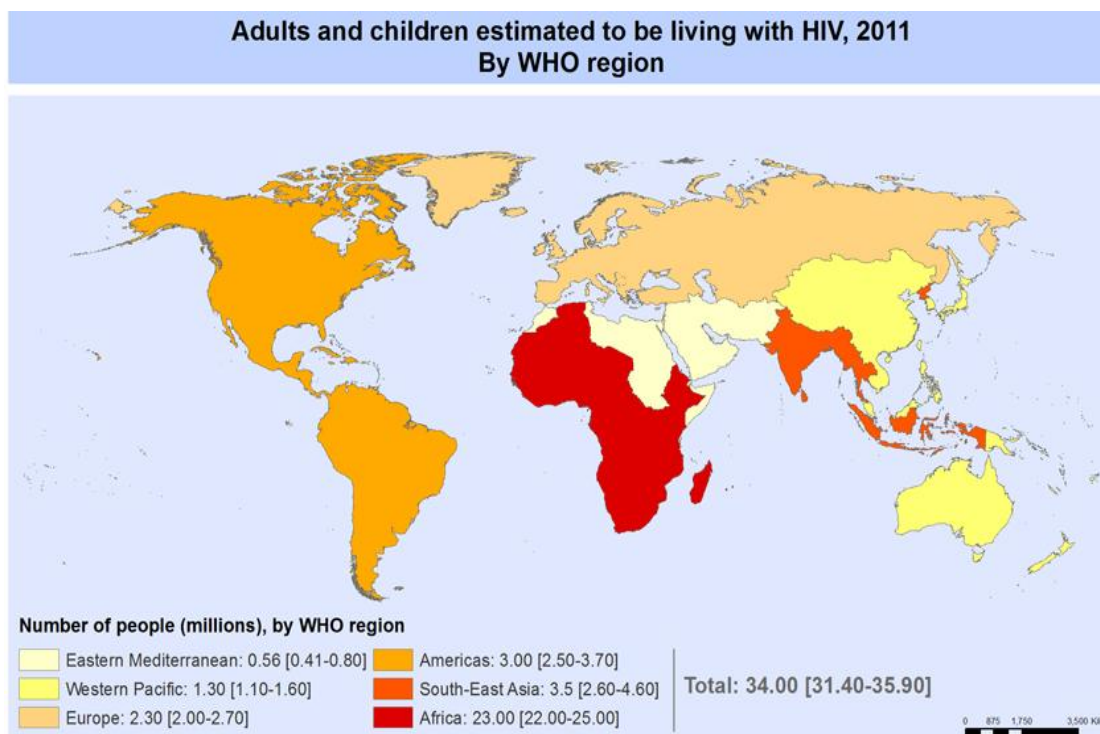
I přesto, že většina nemocí se odehrává v rozvojových zemích nelze opomenout i vyspělé státy. Zde dochází k nemocem, které jsou spojené s nevhodnou výživou (krevní tlak, cholesterol, nadváha), návykovými látkami a se životním prostředím. Tyto problémy se v rozvojových zemích téměř nevyskytují. (Antošová, 2007)

Další část bude zaměřena na infekční onemocnění HIV. I když není hlavní příčinou úmrtnosti, představuje určitou brzdu rozvoje zejména v nejchudších regionech. S rozšiřující se globalizací se zvyšuje i riziko možného přenosu a šíření této nemoci.

4.2.1 HIV/AIDS

Tato epidemie se objevila již na počátku 80. let 20. století. Od této doby se nemoc velmi rychle rozšířila. Dle údajů od the UNAIDS v roce 2011 byl počet lidí žijících s onemocněním HIV/AIDS o 700 000 méně než tomu bylo v roce 2001. V roce 2011 v důsledku této nemoci zemřelo 1,7 milionů lidí a nově infikovaných bylo 2,5 milionů. Celkem se hovoří o přibližně 34 milionech obyvatel, kteří bojují s touto nemocí. Více než 95% nakažených žije v rozvojových zemích. Nejvíce je zasažena subsaharská Afrika, kde je překročena hranice 23,5 milionů lidí. Druhým nejpostiženějším regionem je Asie s 4,8 miliony nakažených. Na obr. č. 4 je načrtnuta mapa, která zvýrazňuje regiony nejvíce zasažené epidemií HIV v roce 2011. Poslední data ukazují, že snížení celkového počtu nově nakažených virem HIV, bylo z 50 procent, v 25 nízko a středně příjmových zemích. Více než půlka z nich jsou v subsaharské Africe, kde je hlavní výskyt této nemoci. (The UNAIDS, 2012a)

Obrázek č. 4: Lidé žijící s epidemií HIV v roce 2011

Zdroj: World Health Organization, 2013

V jižní Africe, kde byl dříve vysoký podíl lidí žijících s HIV, dochází k rapidnímu snížení nově infikovaných. Mezi rokem 2001 a 2011 v Malawi došlo ke snížení o 73%, Bostwaně o 71% a Namibii o 68%. K podobnému snížení dochází i v ostatních státech. Jedná se například o státy: Ghana, Burkina Faso, Rwanda, Togo, Mali, Sierra Leone, Etiopie, Dominikánská republika, Bahamy, Haiti, Nepál, Indie atd. (The UNAIDS, 2012a)

I přes tyto povzbudivé zprávy, jsou na světě země, kde se epidemie stále rozšiřuje. V severní a východní Africe stoupl počet nově infikovaných o 35% mezi rokem 2001 a 2011. Také ve východní Evropě a centrální Asii počet nakažených rostl. Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldávie jsou příklady, kde se epidemie rozšířila o 25%. (The UNAIDS, 2012a)

Epidemie HIV/AIDS se šíří nejen špatným sexuálním chováním obyvatel, ale také rizikovými krevními transfúzemi a užíváním injekčních jehel několikrát po sobě. Trend globalizace otevřel hranice a lidé se začali více stěhovat z chudých částí světa do vyspělejších. Migrace lidí s touto nákazou je další způsob šíření epidemie HIV/AIDS. Tato epidemie má celospolečenské důsledky. Z ekonomického hlediska dochází k nárůstu výdajů potřebné na zdravotnictví. Pro chudé státy je tato skutečnost neúnosná.

V roce 2011 byly celkové výdaje v nízké a středně příjmových státech na boj s HIV/AIDS 16,8 miliard amerických dolarů. Při tom v tomto roce by bylo ideální zajistit alespoň 22 miliard USD. Do roku 2015 se podle odhadů má potřeba zvýšit o další 2 miliardy. Regionální rozdělení potřebných zdrojů v boji proti HIV pro rok 2015 je uvedeno v grafu č. 9, který je přiložen v příloze. Jak je vidět v následující tabulce potřebné zdroje se od roku 2006 velmi zvýšily. Bližší rozdělení potřebných peněz mezi státy je dáno v příloze. (The UNAIDS, 2012b)

Tabulka č. 6: Potřebné zdroje pro boj s HIV/AIDS 2006-2008 (v mld. USD)

2006	2007	2008	2015*
14,9	18,1	22,1	24

Zdroj:vlastní zpracování (2013), podle Antošové 2007

*predikce

Důležité je také zmínit, kdo platí tyto náklady. Mnoho středně příjmových států si hradí velkou část samy. Příkladem můžou být státy, jako Argentina, Brazílie, Čína, Kuba, Mexiko a státy jižní Afriky (podrobnější výčet států je na obr. č. 10). V těchto státech je mezinárodní výpomoc pod 25% nákladů. Avšak jsou i státy, které si nezvládají samy zajistit dostatek peněžních prostředků. Sem se dají zahrnout státy Afghánistán, Bangladéš, Fidži, Ghana, Haiti, Keňa, Mali, Niger... Tyto země mají mezinárodní výpomoc nad 75% všech nákladů na boj s epidemií HIV/AIDS. Na obrázku č. 9 je zobrazen vývoj nákladů na boj s HIV od roku 2007 do roku 2011. (The UNAIDS, 2012c)

Prevence

Je několik způsobů, jak lze zmírnit šíření epidemie HIV/AIDS. Mezi účinné formy patří výchova a změna rizikového chování, poskytování a informování lidí o kondomech, léčba toxikomanie či podávání antiretrovirotik těhotným ženám. (Antošová, 2006)

Mezi příčiny populačního problému lze zařadit i nevzdělanost. Ta souvisí s celou řadou problémů, jako nezaměstnanost, chudoba nebo zdraví, které již byly probrány.

4.3 Vzdělanost

Vzdělanost má velký význam pro rozvoj jak samotného člověka, tak celé společnosti. V této oblasti by se měla řešit zejména otázka negramotnosti a budování základních i vyšších škol.

Negramotnost lze definovat jako neschopnost číst a psát. Gramotnost neznámá pouze rozpoznat jednotlivá písmena či napsat jednoduchá slova. Znamená plynule číst a psát se schopností porozumění obsahu. Pána a Pospíšilová rozdělují negramotnost na dva typy. Primární negramotnost, která se dá vysvětlit jako nenaučení se psát a číst. Tento druh se objevuje hlavně v rozvojových zemích. Druhým typem je sekundární negramotnost. Ta se charakterizuje jako ztráta dosud naučené dovednosti číst a psát. (Pána, Pospíšilová; 2012)

Negramotnost je záležitostí zejména rozvojových zemí. V těchto zemích je velkou překážkou nedostatek financí. Mnoho z těchto zemí je zadlužených a nejsou schopny vydávat peníze na vzdělání. Proto si musí platit školy rodinní příslušníci. Ti ovšem tyto finanční prostředky také nemají. Z těchto důvodů jsou děti nuceny pracovat, místo toho, aby navštěvovaly školy. Dnes je na světě přibližně 20% obyvatelstva negramotných. Tento počet se rok od roku snižuje. Ještě v roce 2000 bylo 115 milionů dětí bez možnosti navštěvovat školu. Do roku 2005 se počet snížil na 72 milionů; v roce 2010 na 61 milionů dětí. Větší část (53%) z těchto dětí tvoří dívky. (Ehl, 2008)

Podle údajů z HDR míra gramotnosti dospělých (15+) mezi obdobími 2005-2010 je nejnižší v subsaharské Africe. Zde hodnota dosahuje 61,6%. Ihned za ním je jižní Asie s 62,8% a Arabské státy, které mají míru gramotnosti 72,9%. Latinská Amerika a Karibik, Evropa a střední Asie, východní Asie a Pacifik mají hodnoty nad 90%; (91%, 98%, 93,5%). (Klugman 2011)

V následující tabulce č. 7 jsou data míry gramotnosti od Světové banky.

Tabulka č. 7: Míra gramotnosti v letech 2005-2010 (v %)

Region	Míra gramotnosti	Region	Míra gramotnosti
Afrika	63	Asie	80
Jižní Afrika	89	Východní Asie a Pacifik	94
Subsaharská Afrika	62	Jižní Asie	61
Západní a střední Afrika	57	Latinská Amerika a Karibik	91
Východní a jižní Afrika	67	Vyspělé stát	80
Blízký východ a Severní Afrika	75	Industrializované státy	99
Svět	84	Nejméně rozvinuté státy	58

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů United Nations, 2012c

Dopady

Vzdělanost má významné hospodářské dopady. Lidé bez vzdělání mají obtížnou roli na trhu práce. Nemohou se ucházet o kvalifikované a dobře placené pracovní pozice. Někdy mají tito lidé větší sklon ke kriminalitě než ostatní obyvatelé.

5 Řešení populačního problému

Najít jednoduchý a univerzální návod, jak vyřešit populační problém je nemožný úkol. Z této práce je vidět rozdíl mezi RZ a VS. Proto není možné zavést jednotné řešení pro celý svět. Příkladem může být Afrika. Je jasné, že nebude řešit problém stárnutí obyvatelstva. Na druhou stranu se musí zabývat problémy jako chudoba, nevzdělanost, zdravotnictví apod. Z těchto důvodů se musí řešení jednotlivých regionů světa lišit. V této práci bude důraz kladen na vyřešení populačního problému v rozvojových státech, kde dochází ke zvyšování populace.

Jednou z možností řešení populačního problému jsou příspěvky od mezinárodních organizací a přístup jednotlivých vlád.

5.1 Mezinárodní organizace a přístup vlád

Jednou ze zásadních organizací, která se snaží napomáhat vylepšení situace populačního problému je UN.

5.1.1 Organizace spojených národů

Organizace spojených národů (UN) oficiálně vznikla dne 24. října 1945. Tato mezinárodní organizace byla založena 50 členy, mezi kterými bylo i Československo. Zástupci států se sešli v San Francisku na Konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, aby sestavili Chartu Spojených národů. Ta se stala ustavujícím dokumentem UN. Cíle United Nations, definované v Chartě, jsou:

- udržovat mezinárodní bezpečnost,
- rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, které jsou založeny na respektování zásad rovnoprávnosti
- spolupracovat při řešení mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních a humanitárních otázek, podpora základních práv a svobod
- být centrem pro koordinaci kroků, které národy podnikají v zájmu dosažení těchto společných cílů (United Nations, 2013a); (Informační centrum ONS v Praze, 2005a)

První celosvětová mezivládní konference o populaci, kterou pořádala UN, byla v roce 1974 v Bukurešti. Na této konferenci se sešlo 136 zástupců členských států (z celkového počtu 138 států). Byl zde přijat Akční plán OSN o světové populaci. Ten se zabýval vlivem člověka na životní prostředí. Také v něm bylo zahrnuto doporučení, aby

rozvinuté země přijaly vhodné politiky v oblasti populace, spotřeby a investic. (United Nations, 2013b); (United Nations, 2001)

Druhý ročník mezinárodní konference byl o deset let později v roce 1984. Tentokrát byla v Mexico City. Zúčastnili se jí zástupci 147 členských států (UN měla celkem 157 členských států). Nejdůležitější téma, které bylo probíráno, byl opět Akční plán OSN o světové populaci a nerovnoměrný vztah mezi člověkem a rozvojem. Členské státy, kde byla nerovnováha mezi růstem obyvatel a nároků na spotřebu zdrojů, byly vyzvány k zavedení politik, které tento stav napraví. (United Nations, 2013b); (United Nations, 2001)

V roce 1994 byla svolána Mezinárodní konference o populaci a rozvoji v egyptské Káhiře. Zúčastnilo se jí 179 vládních delegací členských států, 7 pozorovatelů a několik set nevládních organizací. Hlavním tématem byl udržitelný hospodářský růst a rozvoj a rovnováha mezi obyvateli. (United Nations, 2013b); (United Nations, 2001)

Miléniový summit OSN se konal v roce 2000. Přibližně 150 zástupců členských států se zúčastnilo setkání v sídle OSN. Hlavním cílem byly nejzávažnější problémy nadcházejících desetiletí. Jde o osm cílů, které mají do roku 2015 snížit chudobu a nerovnost:

- odstranit extrémní chudobu a hlad
- zpřístupnit základní vzdělání pro všechny
- prosazovat rovnost pohlaví a posílit postavení žen
- omezit dětskou úmrtnost
- zlepšit zdraví matek
- bojovat proti HIV/AIDS, malárii a jiným nemocem
- zajistit trvalou udržitelnost životního prostředí
- vytvořit globální partnerství pro rozvoj (Informační centrum OSN v Praze, 2005b)

Z tohoto výčtu důležitých mezinárodních konferencí, je možné usoudit, že vládám nejsou populační problémy lhostejné.

OSN založilo několik specifickým fondů, které se zabývají vždy určitou oblastí. Mezi fondy, které pomáhají populačnímu problému, se například řadí:

- Populační fond OSN (UNFPA)
- Dětský fond OSN (UNICEF)
- UNHCR, WFP, UNITAR, UNRISD, UNAIDS, UN Women...

5.1.2 Rozvojový fond OSN pro ženy

Rozvojový fond OSN pro ženy (UNWOMEN) vznikl v roce 2010. Tento program spojuje a navazuje na důležitou práci čtyř dříve samostatných částí systému UN, která se zaměřila výhradně na rovnost žen a mužů a posílení postavení žen:

- divize pro pokrok žen (DAW)
- mezinárodní výzkumný a vzdělávací institut pro podporu žen (INSTRAW)
- úřad zvláštního poradce v otázkách rovnosti pohlaví a posílení postavení žen (OSAGI)
- rozvojový fond OSN pro ženy (UNIFEM)

UNWOMEN je zaměřena zejména na tyto oblasti: násilí páchané na ženách, mír a bezpečnost, možnost žen rozhodovat, lidská práva... (UN Women, 2011a)

Celkové příjmy na konci prosince roku 2011 činily 236 223 tisíc USD. Z této částky bylo neúčelově vynaloženo 53 625 tisíc USD, účelově 77 455 tisíc USD, 7 828 tisíc USD do Svěreneckého fondu k zastavení násilí páchané na ženách, 8 060 tisíc USD do fondu pro rovnost mezi pohlavími. (Luchsinger, 2011)

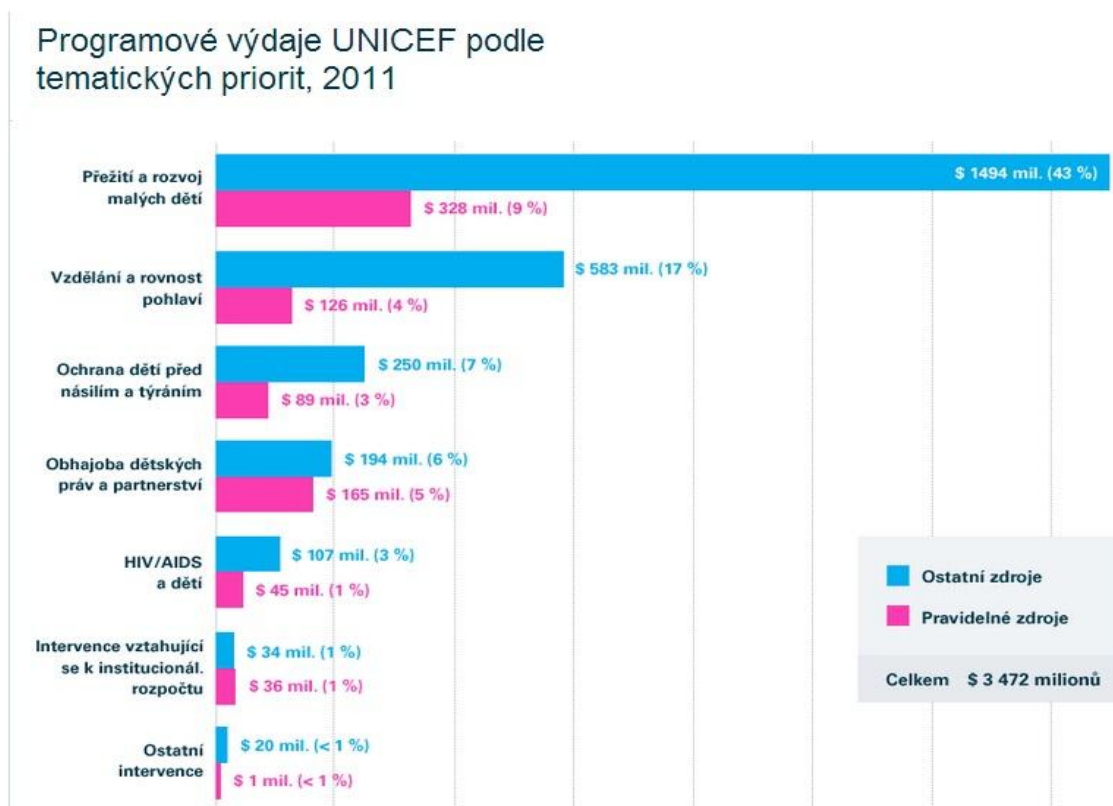
5.1.3 Populační fond OSN

Populační fond (UNFPA) byl založen roku 1969. Tento fond poskytuje pomoc v péči o reprodukční zdraví, poradenství v oblasti plánování rodiny a formuluje populační politiku. UNFPA je financován z dobrovolných příspěvků. V roce 2002 se jednalo zhruba o 261,1 milionů USD plus 113 milionů USD, které byly určeny na specifické aktivity. Větší část (64%) je určena na pomoc v oblasti bezpečného mateřství, plánování rodiny, sexuálního zdraví, boj proti AIDS nebo při mimořádných událostech. 20% pomoci jde na populační a rozvojové strategie. V roce 2011 dosáhly celkové výnosy pro UNFPA rekordních 934 milionů USD. Z toho 450,7 milionů USD bylo z dobrovolných dárcovských příspěvků. Téměř polovina pravidelných zdrojů byla věnována programům v subsaharské Africe. (Informační centrum OSN v Praze, 2005c); (United Nations Population Fund, 2013)

5.1.4 Dětský fond OSN

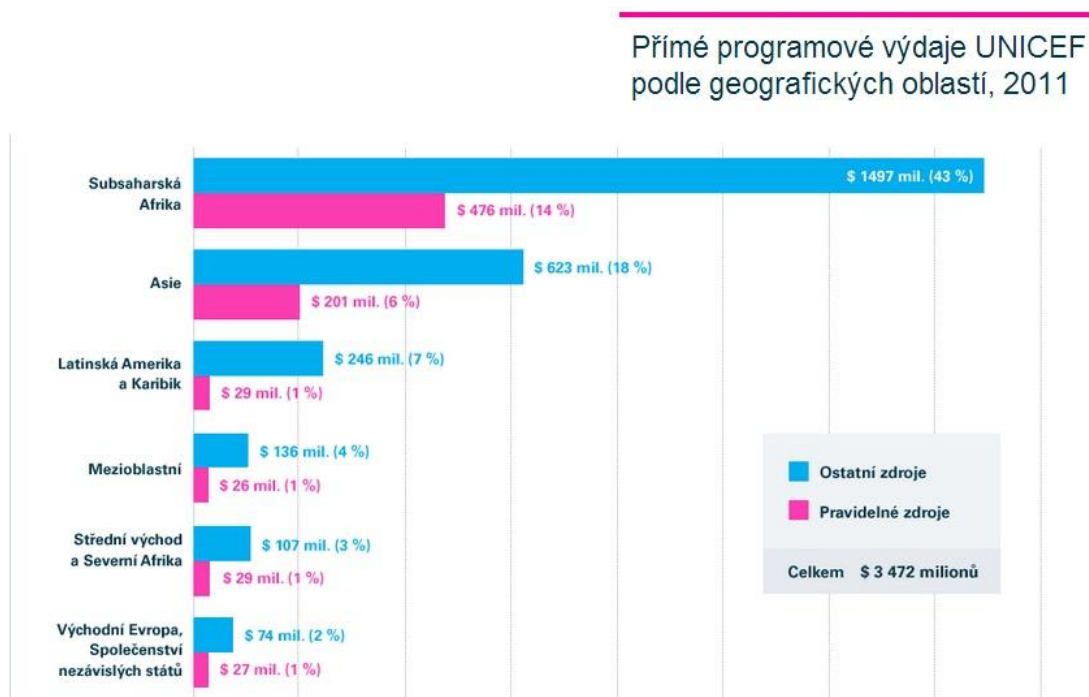
Dětský fond OSN (UNICEF) vznikl v roce 1946. Jeho činnost se řídí mezinárodní normou Úmluvou o právech dítěte. Ta se týká lidských práv. UNICEF pečuje o zdraví dětí od narození až do jejich dospělosti. Snaží se zabezpečit očkování a výživu pro děti. Brání šíření AIDS mezi mladými. Podporuje také vzdělávání dívek, pomáhá tam, kde jsou na dětech páčány trestné činy násilí, zneužívání a vykořisťování. Tento fond je financován především z dobrovolných vládních a nevládních příspěvků. Celkové náklady v roce 2011 byly 3 794 milionů USD. Z této částky plyne 91,5% na přímou pomoc dětem v rámci programů UNICEF, 5,7% je čerpána na programovou podporu a 2,8% na management a administrativu (více na obrázku č. 5). Obrázek č. 6 poukazuje na rozdělení výdajů UNICEF dle regionů. V roce 2011 získala největší část výdajů subsaharská Afrika, Asie a Latinská Amerika. (Informační centrum OSN v Praze, 2005d); (Český výbor pro UNICEF, 2013)

Obrázek č. 5: Výdaje UNICEF dle tematických priorit v roce 2011

Zdroj: Český výbor pro UNICEF, 2011

Obrázek č. 6: Výdaje UNICEF dle geografických oblastí v roce 2011

Zdroj: Český výbor pro UNICEF, 2011

Druhou možností řešení populačního problému je zlepšit postavení žen ve společnosti. Umožnit jim vzdělávání a pracovat na vyšších pracovních pozicích.

5.1.5 Organizace OSN pro výživu a zemědělství

Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) patří mezi odborné organizace systému OSN. Založena byla již v roce 1945. Jejím hlavním úkolem je zvýšit úroveň výživy populace, zlepšit životní úroveň obyvatel žijících na venkově a rozvoj půdních a vodních zdrojů. Tato organizace se v 60. letech angažovala k prosazení zelené revoluce. Ta znamenala pěstovat velké monokultury plodin, který jsou podporovány umělými hnojivy. V Asii tato metoda zachránil miliony lidí před hladomorem. (Hokrová a Táborská, 2008)

5.1.6 Světová zdravotnická organizace

Světová zdravotnická organizace (WHO) byla založena v roce 1948. Stejně jako předešlé organizace i tato je součástí systému OSN. Hlavním cílem je podporovat veřejné zdraví, provádět prevence nemocí, bojovat proti epidemiím a zlepšovat hygienu. Poskytuje poradenství v oblasti zdraví, snaží se realizovat programy v této oblasti a rozvíjí a šíří zdravotnické technologie, informace a normy. (Hokrová a Táborská, 2008)

5.2 Zlepšení postavení žen ve společnosti

Pozice ženy v zaostalých zemích, především v subsaharské Africe, není silná. Má pouze omezená práva na rozhodování. Jejich úkolem je postarat se o domácnost a děti. V mnoho zemích, kde ženy žijí v podřízeném postavení, nemohou ani rozhodovat o počtu svých potomků. Tyto ženy nemají přístup ke vzdělání. Silná diskriminace je znát i v pracovních pozicích žen. Ty většinou vykonávají rolnické práce a zemědělské činnosti. Avšak kdyby se více investovalo do žen, do jejich vzdělání bylo by to pro dobro rodiny i ekonomiky státu. Ženy, které studují, mají děti v pozdějším věku. I celkový počet dětí, které se jim narodí, je nižší. Vzdělaná žena dbá lépe i o hygienu svých potomků. Navíc pokud jsou práva žen a mužů na stejné úrovni a žena může vykonávat práci, kterou většinou zastává muž, ekonomika státu roste rychleji. (Kuna, 2010)

Mnoho žen by chtělo mít možnost plánovat si rodinu, ale nejsou podporovány svými protějšky či nemají přístup k informacím a službám plánovaného rodičovství. Proto existují organizace, které poskytují různé antikoncepční metody a vytvářejí přednášky, kde informují obyvatele o správném užívání antikoncepce a možných vedlejších účincích.

I některé organizace se snaží pomoci k dosažení rovnoprávnosti mezi mužem a ženou. Jednou z nich je UN, která se oblastí ženské rovnoprávnosti zabývá od svého vzniku v roce 1945. V letech 1979 byla přijata Úmluva o odstranění diskriminace žen a v roce 1993 Valné shromáždění schválilo Deklaraci o odstranění násilí na ženách. Tento dokument zahrnuje přesnou definici násilí jako fyzického, sexuálního a psychologického násilí, které je páčáno na ženách. (Informační centrum OSN v Praze, 2005e)

Plná rovnoprávnost žen a mužů je velmi důležitá. Vede ke zmírnění populačního růstu, chudoby, ke zlepšení zdraví a vzdělání v zaostalé části světa. Toto řešení je spíše takovým ideálem. Avšak v nejméně vyspělých zemích stále tato rovnoprávnost chybí.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo charakterizovat populační problém, popsat jednotlivé demografické trendy, seznámit se s predikcemi dalšího vývoje počtu obyvatel, analyzovat dopad na ekonomický rozvoj populace a uvést možné řešení problému populace ve světě.

Populační problém patří do skupiny přírodně-sociálních globálních problémů a úzce souvisí s problémy, jako jsou: válka, mír a terorismus, sociální a ekonomická zaostalost, zadluženost a zdravotní péče. Nárůst populace by nebyl tak nebezpečný, kdyby se s počtem obyvatel zvyšovalo i množství přírodních zdrojů. Bohužel k tomuto nedochází a proto se hovoří o růstu populace jako globálním problému. Velkým problémem také je životní situace většiny obyvatel v rozvojových zemích. Tito obyvatelé nemají přístup ke vzdělání a zdravotní péči a velmi je omezuje chudoba, ve které žijí. Od roku 1993 do roku 2012 se počet lidí na světě zvýšil z 5,5 na 7 miliard. Zvyšující počet obyvatel pociťují zejména země rozvojové. Je velké množství příčin, proč dochází k tomuto velkému růstu obyvatel, příkladem mohou být vysoká míra fertility, kulturní odlišnosti, nevdělanost nebo nedostatečný přístup k antikoncepci. Naopak ve vyspělých státech dochází k tzv. stárnutí obyvatel.

Udělat přesnou predikci, jak se bude vyvíjet růst populace v budoucnu je téměř nemožný. OSN předpovídá tři možné varianty budoucího vývoje. První z odhadů je tzv. střednědobý model vývoje populace. Podle něj by mělo být v roce 2020 přes 7,6 miliard obyvatel. V roce 2083 by celkový počet obyvatel měl přesáhnout hranici 10 miliard obyvatel. Druhá varianta tzv. očekávaná vysoká fertilita předpokládá, že hranice již zmíněných 10 miliard by měla být překročena již v roce 2044 a v roce 2100 by na světě měla celková populace dosáhnout 16 miliard. Poslední variantou je tzv. očekávaná nízká fertilita. Tato predikce odhaduje pokles populačního vývoje. V roce 2100 by počet obyvatel měl být opět pod hranici 7 miliard.

Mezi demografické trendy se řadí porodnost, úmrtnost, naděje dožití, migrace a urbanizace. Porodnost je nejvyšší v zemích rozvojových. Zde jsou děti pro rodiny ekonomickým přínosem. Vytvářejí levnou pracovní sílu za relativně nízké náklady na výživu. Rodiče těchto dětí se ve stáří spoléhají na pomoc od svých dětí, proto jich mnohokrát mají tak velký počet. Nejvyšší fertilitu vykazují státy subsaharské Afriky, kde je populační problém nejzřetelnější. V některých státech tohoto regionu hodnota

neklesla pod 7 promile. Úmrtnost je dalším demografickým trendem, který je spojován s populačním problémem. Hodnota hrubé míry úmrtnosti se snižuje oproti minulosti. Pouze subsaharská Afrika, kde není dostatek zdravotní péče, nezávadné pitné vody a potravin má tuto hodnotu stále vysokou. V této oblasti je i nejvyšší průměrná kojenecká úmrtnost a úmrtnost dětí do pěti let věku. To je opět spojeno zejména se zdravotní péčí, přenosnými nemocemi, nedostatkem nezávadné vody/potravin a nevzdělaností. Zatímco ve vyspělých státech se snížila kojenecká úmrtnost na 6 zemřelých dětí na 1 000 živě narozených, v rozvojových státech se stále mluví o 100 zemřelých na 1 000 živě narozených. Velkým problémem také je stěhování obyvatel do jiných států tzv. migrace. V rozvojových zemích obyvatelé žijí za špatných životních podmínek (život v chudobě, bez vzdělání, omezená zdravotní péče) a snaží se přestěhovat do vyspělejších států. V tomto případě opět dochází k problému, protože kapacita imigračních států se zmenšuje. Žije zde stále více lidí. Tím pádem se zvyšuje poptávka po práci, ubytování... Ovšem státy na to nedokážou reagovat. Dalším problémem je odliv mozků. Příkladem jsou africké země, odkud odjíždějí zejména zdravotníci. Při tom v těchto státech jsou velmi potřební. S emigrací souvisí tzv. remitence neboli peníze zasílané do rodné země. Emigranti posílají peníze svým rodinám, které žijí v rozvojových zemích ke zlepšení jejich života. Celkově remitence v těchto zemích přispívají ke snížení chudoby a budování lidského a finančního kapitálu. S migrací se spojuje také urbanizace. V tomto případě dochází ke stěhování z venkova do města. Obyvatelé se opět za vidinou lepšího života stěhují. Lidé končívají v tzv. slumech a kolikrát bydlí ještě ve větší bídě než před odstěhováním.

Souvislost mezi populačním růstem a ekonomickým rozvojem je složitá. Na jedné straně se zvyšuje počet obyvatel a tím také pracovní síla. Na straně druhé tyto lidé musí být nakrmeni, oblečeni, měla by jim být poskytnuta zdravotní péče a vzdělání. Proto je velmi důležité, jak se k přibývajícimu počtu obyvatel postaví jednotlivé politiky států. Příkladem k porovnání regionů, které jsou velmi zasaženy populačním problémem s regiony, které nejsou zasaženy téměř vůbec, může být srovnání HDP, nezaměstnanosti, chudoby, přístupu ke vzdělání a zdravotní péči v těchto oblastech. V extrémní chudobě (za méně než 1,25 USD/den), která zasahuje zejména subsaharskou Afriku a další nejméně rozvinuté státy, žije dnes přes 22% obyvatel. V těchto oblastech je i největší počet negramotných lidí a lidí s nemocí HIV/AIDS.

Existuje několik organizací, které se snaží napomoci boji proti populačnímu problému. Jednou z nich je např. OSN. Ta si stanovila tzv. Miléniový summit OSN. Ten má za cíl odstranit extrémní chudobu a hlad, zpřístupnit základní vzdělání, prosadit rovnoprávnost pohlaví a posílit postavení žen, omezit dětskou úmrtnost, bojovat proti HIV/AIDS a další. OSN založilo několik specifickým fondů. Ty se zabývají vždy určitou oblastí. Příkladem může být Populační fond OSN, Dětský fond OSN nebo Rozvojový fond OSN pro ženy. Každý vždy řeší pouze specifickou část populačního problému. Možné řešení se také nachází v posílení postavení žen ve společnosti. Ty zejména v subsaharské Africe nemají možnost studia či rozhodovat o chodu domácnosti a počtu dětí, které se jim narodí. Pokud by se posílilo postavení žen a ony mohly rozhodovat o některých věcech, snížil by se počet narozených dětí. Snižovala by se i hodnota úmrtnosti dětí.

Seznam grafů, obrázků a tabulek

Graf č. 1: Počet obyvatel v letech 1960-2011 (v mld.).....	23
Graf č. 2: Predikce populačního vývoje do roku 2100	23
Graf č. 3: Kojenecká úmrtnost mezi lety 1970-2011 (v pomilích).....	78
Graf č. 4: Vývoj HDP na obyvatele mezi lety 1960-2011	81
Graf č. 5: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v roce 2008 (v %)	84
Graf č. 6: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v roce 1999 (v %)	84
Graf č. 7: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v roce 1981 (v %)	85
Graf č. 8: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v letech 1990-2008 (v %)	86
Graf č. 9: Předpověď rozdělení zdrojů v boji proti HIV v roce 2015.....	87
Obrázek č. 1: Úmrtnost dětí do pěti let věku v roce 2011	31
Obrázek č. 2: Věková pyramida RZ a VS v roce 2012.....	32
Obrázek č. 3: Počet lidí žijících v chudobě v letech 1981-2008.....	44
Obrázek č. 4: Lidé žijící s epidemií HIV v roce 2011	46
Obrázek č. 5: Výdaje UNICEF dle tematických priorit v roce 2011.....	53
Obrázek č. 6: Výdaje UNICEF dle geografických oblastí v roce 2011.....	54
Obrázek č. 7: Podíl městského obyvatelstva v roce 2011.....	78
Obrázek č. 8: Počet nově nakažených dětí epidemií HIV 2003-2011	87
Obrázek č. 9: Zdroje určené k pomoci proti HIV v letech 2007-2011	88
Obrázek č. 10: Procentuální podíl mezinárodní pomoci proti boji s HIV v roce 2012 ..	89
Tabulka č. 1: Srovnání britských a amerických zahraničních investic v 19. a 20. století	9
Tabulka č. 2: Celková fertilita v roce 1955 a 2012 (v promilích)	26
Tabulka č. 3: Střední délka života v roce 2012.....	34

Tabulka č. 4: Počet migrantů v roce 2010 (v mil.)	36
Tabulka č. 5: Počet nezaměstnaných osob od roku 2000 do 2009 (mil.)	42
Tabulka č. 6: Potřebné zdroje pro boj s HIV/AIDS 2006-2008 (v mld. USD)	47
Tabulka č. 7: Míra gramotnosti v letech 2005-2010 (v %).....	49
Tabulka č. 8: Fertilita vybraných států za rok 2010 (v promilích)	75
Tabulka č. 9: Státy s nejvyšší fertilitou pro rok 2012 (v promilích).....	76
Tabulka č. 10: Státy s nejnižší fertilitou pro rok 2012 (v promilích)	76
Tabulka č. 11: Státy s nejvyšší a nejnižší hrubou mírou úmrtnosti pro rok 2010	77
Tabulka č. 12: Obyvatelstvo žijící ve městech a na venkově 2011 (v tis.).....	79
Tabulka č. 13: Obyvatelé žijící ve městě v letech 1950-2050 (v %)	80
Tabulka č. 14: HDP na obyvatele dle regionů v roce 1970 a 2011 (v USD).....	81
Tabulka č. 15: Nezaměstnanost mužů dle regionů 2000-2009 (v %).....	82
Tabulka č. 16: Nezaměstnanost žen dle regionů 2000-2009 (v %)	83
Tabulka č. 17: Top 20 dárců pro boj s nemocí HIV v roce 2012 (v USD).....	90

Seznam zkratek

- AIDS – Acquired Immune Deficiency Syndrome (Syndrom získaného selhání imunity)
- GNI – Gross national income (hrubý domácí důchod)
- HDP – Hrubý domácí produkt
- HDR – Human Development Report
- HIV – Human Immunodeficiency Virus (virus lidské imunitní nedostatečnosti)
- ILO – International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)
- IMR – Infant mortality rate (kojenecká úmrtnost)
- OSN – Organizace spojených národů
- PRB – Population Reference Bureau
- RZ – Rozvojové země
- UN – United Nations (Organizace spojených národů)
- UNAIDS – Joint United Nations Programme on HIV/AIDS
- UNDP – United Nations Development Programme (Rozvojový program OSN)
- UNFPA – United Nations Population Fund (Populační fond OSN)
- UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees (Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky)
- UNICEF – United Nations Children’s Fund (Dětský fond OSN)
- UNITAR - United Nations Institute for Training and Research (Institu OSN pro vzdělávání a výzkum)
- UNRISD – United Nations Research Institute for Social Development (Výzkumný ústav OSN pro sociální rozvoj)
- UNWOMEN – United Nations Development Fund for Women (Rozvojový fond OSN pro ženy)
- USA – United States (Spojené státy americké)
- USD – United States dollar (americký dolar)

VS – Vyspělé státy

WFP – World Food Programme (Světový potravinový program)

WHO – World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

ANTOŠOVÁ, Naděžda. *Globalizace a mezinárodní organizace*. 1. vydání, Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2007, 209 s., ISBN 978-802-4814-636.

ANTOŠOVÁ, Naděžda. *Globální problémy lidstva*. 1. vydání, Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2006, 71 s., ISBN 80-248-1048-4.

DLOUHÁ, Jana., DLOUHÝ, Jiří., MEZŘICKÝ, Václav. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu „Globalizace a globální problémy“ 2005-2007*. Praha: Univerzita Karlova, 2006, 312 s., ISBN 80-870-7601-X.

EVANOVÁ, Jitka. *Globální problémy světa*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011, 99 s., ISBN 978-80-87174-09-8.

HODAČ, Jan., KOTRBA, Tomáš. *Učebnice globalizace*. 1. vydání, Brno: Barrister & Principal, 2011, 308 s., ISBN 978-808-7474-334

JENÍČEK, Vladimír., FOLTÝN, Jaroslav. *Globální problémy světa: v ekonomických souvislostech*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2010, 324 s., ISBN 978-80-7400-326-4.

JENÍČEK, Vladimír., SRNEC, Karel. *Fundamental Problems of Developing Countries*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, 265 s., ISBN 978-80-7380-375-9

KUNA, Zbyněk., FOLTÝN, Jaroslav. *Demografický a potravinový problém světa: v ekonomických souvislostech*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 337 s., ISBN 978-807-3575-885.

KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. dopl. a přeprac. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, 319 s., ISBN 80-717-9455-4.

MEZŘICKÝ, Václav. *Globalizace*. 1.vydání, Praha: Portál, 2003, 147 s., ISBN 80-7178-748-5.

PÁNA, Lubomír., POSPÍŠILOVÁ, Klaudia. *Globální souvislosti, problémy a výchova*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012, 148 s., ISBN 978-80-87472-17-0

PEARCE, David W. *Macmillanův slovník moderní ekonomie*. 2.vydání, Praha: Victoria Publishing, 1995, 549 s., ISBN 80-856-0542-2.

VOŠTA, Milan. *Změny v rozmístění světového hospodářství*. Praha: Oeconomica, 2008, 156 s., ISBN 978-80-245-1105-4.

VOŠTA, Milan. *Populační trendy v procesu globalizace světového hospodářství*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, 30 s., ISBN 80-245-0046-9.

ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*. 2. rozš. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 397 s., ISBN 978-807-3801-847.

Internetové zdroje:

BARONOVÁ, Barbora. *Povolání: průvodci po světě chudoby*. [online] Rozvojovka, 16.4.2009 [cit. 22.3.2013] Dostupné z: <<http://www.rozvojovka.cz/clanky/672-povolani-pruvodci-po-svete-chudoby.htm>>

Český výbor pro UNICEF. *Jak využíváme dary*. [online] Český výbor pro UNICEF, 2004-2013 [cit. 22. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.unicef.cz/jak-vyuzivame-dary>>

Český výbor pro UNICEF. *Naše poslání*. [online] Český výbor pro UNICEF, 2004-2013 [cit. 22. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.unicef.cz/co-delame/nase-mise>>

DVOŘAN, Václav. *Globální problémy ve světovém hospodářství*. 2008 [online] Průhledy.unas.cz [cit. 2.1.2013] Dostupné z: <www.pruhledy.unas.cz/.../pruhledy2008_globalni_problemy.pdf>

EHL, Martin, VOLFOVÁ, Andrea. *Vzdělávání*. [online] Rozvojovka, 2008, aktualizace 2012 [cit. 13. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.rozvojovka.cz/vzdelani>>

HAUB, Carl. *From Population Pyramids to Pillars*. [online] Washington, DC: Population Reference Bureau, 2013 [cit. 3. 1. 2013] Dostupné z: <<http://www.prb.org/Articles/2013/population-pyramids.aspx>>

HOKROVÁ, Marie, TÁBORSKÁ, Sylva. *Globální problémy a rozvojová spolupráce*. [online] Praha: Člověk v tísni, o.p.s., 2008, ISBN 978-80-86961-55-2 [cit. 15.12.2012] Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_136.pdf>

HŮLE, Daniel. *Porodnost*. [online] Demografické informační centrum, 2004-2009a ISSN 1801-2914 [cit. 12. 1. 2013] Dostupné z: <http://www.demografie.info/?cz_porodnost=>

HŮLE, Daniel. *Úmrtnost*. [online] Demografické informační centrum, 2004-2009b, ISSN 1801-2914 [cit. 18. 1. 2013] Dostupné z: <http://www.demografie.info/?cz_umrtnostobecne=&PHPSESSID=786481c93ff105da1cebec4d39bd4a38>

Informační centrum OSN v Praze. *O OSN*. [online] Praha: OSN, 2005a [cit. 16. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/>>

Informační centrum OSN v Praze. *Boj proti diskriminaci – Práva žen*. [online] Praha: OSN, 2005e [cit. 25. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=42&subkap=45>>

Informační centrum OSN v Praze. *Dětský fond OSN (UNICEF)*. [online] Praha: OSN, 2005d [cit. 21. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=104>>

Informační centrum OSN v Praze. *Populační fond OSN (UNFPA)*. [online] Praha: OSN, 2005c [cit. 21. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=102>>

Informační centrum OSN v Praze. *Rozvojové cíle MDGs*. [online] Praha: OSN, 2005b [cit. 19. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>>

International Labour Office. *Global employment trends 2011: the challenge of a jobs recovery*. [online] Geneva: International Labour Office, 2011, ISBN 978-92-2-124546-9 [cit. 1. 3. 2013] Dostupné z: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_150440.pdf>

KLUGMAN, Jeni. *Human Development Report 2011*. [online] New York: United Nations Development Programme, 2011, ISBN 9780230363311 [cit. 13. 3. 2013] Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Complete.pdf>

LUCHSINGER, Gretcher. *Annual Report 2011-2012*. [online] New York: UN Women, 2011 [cit. 20. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.unwomen.org/wp-content/uploads/2011/06/UN-Women-AR-2012.pdf>>

Měšec.cz. *Hrubý domácí produkt*. [online] Měšec, 1998-2013, ISSN 1213-4414 [cit. 1. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.mesec.cz/dane/ekonomika/pruvodce/hruby-domaci-produkt/>>

OECD. *Mezinárodní migrace: Lidská tvář globalizace* [online], Paris: OECD, 2009, ISBN 978-92-64-047280 [cit. 15. 2. 2013] Dostupné z: <<http://www.oecd.org/insights/43567875.pdf>>

Population Reference Bureau. *2012 World Population data sheet*. [online] Washington, DC: Population Reference Bureau, 2012 [cit. 3. 1. 2013] Dostupné z: <http://www.prb.org/pdf12/2012-population-data-sheet_eng.pdf>

RATHA, Dilip, MOHAPATRA, Sanket, SILWAL, Ani. *The Migration and Remittances Factbook*. [online] The World Bank, Migration and Remittances Unit, 2011 [cit. 10. 2. 2013] Dostupné z:
<<http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/World.pdf>>

REVANKAR, Swati. *Poverty*. [online] The World Bank, říjen 2012 [cit. 25. 3. 2013] Dostupné z:< <http://www.worldbank.org/en/topic/poverty>>

ROSENBERG, Matt. *Life Expectancy*. [online] Aktualizace 19. 8. 2007, [cit. 5. 2. 2013] Dostupné z:
<<http://geography.about.com/od/populationgeography/a/lifeexpectancy.htm>>

The World Bank Group. *Population, Total*. [online] The World Bank, c2013a [cit. 10. 1. 2013] Dostupné z:
<<http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL/countries>>

The World Bank Group. *Fertility rate, total (births per woman)*. [online] The World Bank, c2013b [cit. 17. 1. 2013] Dostupné z:
<<http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN>>

The World Bank Group. *GDP per capita (current USD)*. [online] The World Bank, c2013h [cit. 24. 3. 2013] Dostupné z:
<<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD/countries>>

The World Bank Group. *International migrant stock, total*. [online] The World Bank, c2013f [cit. 6. 2. 2013] Dostupné z:
<<http://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.TOTL>>

The World Bank Group. *Migration and Development Brief*. [online] The World Bank, Migration and Remittances Unit, 2012a [cit. 15. 2. 2013] Dostupné z:
<<http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1288990760745/MigrationDevelopmentBrief19.pdf>>

The World Bank Group. *Mortality rate, infant (per 1,000 live births)*. [online] The World Bank, c2013c [cit. 21. 1. 2013] Dostupné z:

<<http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.IMRT.IN/countries>>

The World Bank Group. *Mortality rate, infant (per 1,000 live births)*. [online] The World Bank, c2013d [cit. 27. 1. 2013] Dostupné z:

<<http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.IMRT.IN/countries>>

The World Bank Group. *Mortality rate, under-5 (per 1,000 live births)*. [online] The World Bank, c2013e [cit. 4. 2. 2013] Dostupné z:

<<http://data.worldbank.org/indicator/SH.DYN.MORT/countries>>

The World Bank Group. *New Estimates Reveal Drop In Extreme Poverty 2005-2010*.

[online] The World Bank, 2012b [cit. 1. 3. 2013] Dostupné z:

<<http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/0,,contentMDK:23129612~pagePK:64165401~piPK:64165026~theSitePK:469372,00.html>>

The World Bank Group. *Urban population (% of total)*. [online] The World Bank, c2013g [cit. 20. 2. 2013] Dostupné z:

<<http://search.worldbank.org/data?qterm=urbanization&language=EN>>

UN Women. *About UN Women*. [online] UN Women, 2011a [cit. 20. 3. 2013] Dostupné

z: <<http://www.unwomen.org/about-us/about-un-women/>>

UN Women. *Partnerships*. [online] UN Women, 2011b [cit. 26. 3. 2013] Dostupné z:

<<http://www.unwomen.org/wp-content/uploads/2010/12/Top-20-Donors-to-Core-Resources-Jan-2013.pdf>>

UNAIDS. *Investing for results. Results for people*. [online] Geneva: UNAIDS, 2012d, [cit. 26. 3. 2013] Dostupné z:

<http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/unaidspublication/2012/JC2359_investing-for-results_en.pdf>

UNAIDS. *UNAIDS report on the global AIDS epidemic*. [online] Geneva: UNAIDS, 2012c [cit. 6. 3. 2013] Dostupné z: <http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/epidemiology/2012/gr2012/20121120_UNAIDS_Global_Report_2012_en.pdf>

UNAIDS. *UNAIDS reports a more than 50% drop in new HIV infections across 25 countries as countries approach the 1000 day deadline to achieve global AIDS targets*. [online] Geneva: UNAIDS, 2012b, aktualizováno 20. 11. 2012 [cit. 6. 3. 2013] Dostupné z: <http://www.unaids.org/en/resources/presscentre/pressreleaseandstatementarchive/2012/november/20121120prresults/>>

UNAIDS. *UNAIDS World AIDS Day Report* [online] Geneva: UNAIDS, 2012a, ISBN 978-92-9253-000 [cit. 6. 3. 2013] Dostupné z: <http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/epidemiology/2012/gr2012/JC2434_WorldAIDSday_results_en.pdf>

UNICEF. *Under-five mortality*. [online] New York: UNICEF, 2012, Aktualizace září 2012 [cit. 2. 2. 2013] Dostupné z: <http://www.childinfo.org/mortality_underfive.php>

United Nations Development Programme. *Eradicate extreme poverty and hunger*. [online] New York: United Nations Development Programme, c2013 [cit. 1. 3. 2013] Dostupné z: <http://www.undp.org/content/undp/en/home/mdgoverview/mdg_goals/mdg1/>

United Nations Population Fund. *Resources and Management*. [online] New York: United Nations Population Fund, datum nenalezen [cit. 22. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.unfpa.org/public/home/about/pid/4634>>

United Nations. *Adult literacy rate*. [online] New York: United Nations, 2012c [cit. 13. 3. 2013] Dostupné z: <<http://data.un.org/Data.aspx?d=SOWC&f=inID%3A74>>

United Nations. *History of the United Nations*. [online] New York: United Nations, 2013a [cit. 16. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.un.org/en/aboutun/history/>>

United Nations. *National Accounts Main Aggregates Database*. [online] New York: United Nations, National Accounts Division, aktualizace prosinec 2012a [cit. 1. 3. 2013] Dostupné z: <<http://unstats.un.org/unsd/snaama/dnllist.asp>>

United Nations. *Population, Environment and Development, The Concise Report*. [online] New York: United Nations, 2001 [cit. 16. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.un.org/esa/population/publications/concise2001/C2001English.pdf>>

United Nations. *The Age and Sex of Migrants 2011*. [online] New York: United Nations, leden 2012b, [cit. 6. 2. 2013] Dostupné z: <http://www.un.org/esa/population/publications/2011Migration_Chart/2011IttMig_chart.htm>

United Nations. *The Millennium Development Goals Report 2012*. [online] New York: United Nations, červen 2012g [cit. 25. 3. 2013] Dostupné z: <<http://esa.un.org/unpd/wup/CD-ROM/Urban-Rural-Population.htm>>

United Nations. *United Nations Conferences on Population*. [online] New York: United Nations, 2013b [cit. 16. 3. 2013] Dostupné z: <<http://www.un.org/en/development/desa/population/events/conference/index.shtml#>>

United Nations. *World Population Prospects, the 2010 Revision, Crude Death Rate (CDR)*. [online] New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2010c, Aktualizace 28. 6. 2011 [cit. 20. 1. 2013] Dostupné z: <<http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/mortality.htm>>

United Nations. *World Population Prospects, the 2010 Revision, Infant Mortality Rate (IMR)*. [online] New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2010e, aktualizace 28. 6. 2011 [cit. 25. 1. 2013] Dostupné z: <<http://esa.un.org/wpp/excel-Data/mortality.htm>>

United Nations. *World Population Prospects, the 2010 Revision, Mortality*. [online] New York: United Nations, Department of Economics and Social Affairs, Population Division, 2010d, Aktualizace 4. května 2011 [cit. 20. 1. 2013] Dostupné z: <http://esa.un.org/unpd/wpp/Sorting-Tables/tab-sorting_mortality.htm>

United Nations. *World Population Prospects, the 2010 Revision, Population*. [online] New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2010a, Aktualizace 28. 6. 2011 [cit. 4. 1. 2013] Dostupné z: <<http://esa.un.org/wpp/excel-Data/population.htm>>

United Nations. *World Population Prospects, the 2010 Revision, Total Fertility*. [online] New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2010b, Aktualizace 28. 6. 2011 [cit. 15. 1. 2013] Dostupné z: <<http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/fertility.htm>>

United Nations. *World Urbanization Prospects, the 2011 Revision, Urban Population, 1950-2050*. [online] New York: United Nations, Population Division, 2011f [cit. 20. 2. 2013] Dostupné z: <<http://esa.un.org/unpd/wup/CD-ROM/Urban-Rural-Population.htm>>

United Nations. *World Urbanization Prospects, the 2011 Revision, Percentage of urban population and agglomerations by size class, 2011*. [online] New York: United Nations, 2012d [cit. 25. 3. 2013] Dostupné z: <http://esa.un.org/unup/Maps/maps_urban_2011.htm>

United Nations. *World Urbanization Prospects, the 2011 Revision, Population of urban and rural areas and percentage urban, 2011*. [online] New York: United Nations, 2012e [cit. 25. 3. 2013] Dostupné z: <<http://esa.un.org/unpd/wup/CD-ROM/Urban-Rural-Population.htm>>

United Nations. *World Urbanization Prospects, the 2011 Revision, Percentage of population residing in urban areas, 1950-2050*. [online] New York: United Nations, 2012f [cit. 25. 3. 2013] Dostupné z: <<http://esa.un.org/unpd/wup/CD-ROM/Urban-Rural-Population.htm>>

World Health Organization. *Cause-specific mortality, 2008: WHO region by country* [online] Geneva: Health statistics and informatics Department, World Health Organization, květen 2011 [cit. 6.3.2013] Dostupné z: <<http://apps.who.int/gho/data/view.main.10012>>

World Health Organization. *Global Health Observatory, Number of people (all ages) living with HIV* [online] Geneva: World Health Organization, 2013 [cit. 6. 3. 2013] Dostupné z: <http://www.who.int/gho/hiv/epidemic_status/cases_all/en/index.html>

Seznam příloh

Příloha A: Fertilita

Tabulka č. 8: Fertilita vybraných států za rok 2010 (v promilích)

Tabulka č. 9: Státy s nejvyšší fertilitou pro rok 2012 (v promilích)

Tabulka č. 10: Státy s nejnižší fertilitou pro rok 2012 (v promilích)

Příloha B: Úmrtnost

Tabulka č. 11: Státy s nejvyšší a nejnižší hrubou mírou úmrtnosti pro rok 2010

Graf č. 3: Kojenecká úmrtnost mezi lety 1970-2011 (v promilích)

Příloha C: Migrace a urbanizace

Obrázek č. 7: Podíl městského obyvatelstva v roce 2011

Tabulka č. 12: Obyvatelstvo žijící ve městech a na venkově 2011 (v tis.)

Tabulka č. 13: Obyvatelé žijící ve městě v letech 1950-2050 (v %)

Příloha D: HDP

Graf č. 4: Vývoj HDP na obyvatele mezi lety 1960-2011

Tabulka č. 14: HDP na obyvatele dle regionů v roce 1970 a 2011 (v USD)

Příloha E: Nezaměstnanost

Tabulka č. 15: Nezaměstnanost mužů dle regionů 2000-2009 (v %)

Tabulka č. 16: Nezaměstnanost žen dle regionů 2000-2009 (v %)

Příloha F: Chudoba

Graf č. 5: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v roce 2008 (v %)

Graf č. 6: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v roce 1999 (v %)

Graf č. 7: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v roce 1981 (v %)

Graf č. 8: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v letech 1990-2008 (v %)

Příloha G: Zdraví

Graf č. 9: Předpověď rozdělení zdrojů v boji proti HIV v roce 2015

Obrázek č. 8: Počet nově nakažených dětí epidemií HIV 2003-2011

Obrázek č. 9: Zdroje určené k pomoci proti HIV v letech 2007-2011

Obrázek č. 10: Procentuální podíl mezinárodní pomoci proti boji s HIV v roce 2012

Tabulka č. 17: Top 20 dárců pro boj s nemocí HIV v roce 2012 (v USD)

Přílohy

Příloha A: Fertilita

Tabulka č. 8: Fertilita vybraných států za rok 2010 (v promilích)

Nejvyšší fertilita		Nejnižší fertilita	
Stát	Celková fertilita	Stát	Celková fertilita
Niger	7,19	Hongkong	0,99
Afghánistán	6,62	Macao	1,02
Východní Timor	6,53	Bosna a Hercegovina	1,18
Mali	6,46	Singapur	1,25
Somálsko	6,40	Slovensko	1,27
Uganda	6,38	Korea	1,29
Zambie	6,20	Japonsko	1,32
Chad	6,20	Polsko	1,32
Dem. republika Kongo	6,07	Malta	1,33
Malawi	6,00	Rumunsko	1,33

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů United Nations, 2010b

Tabulka č. 9: Státy s nejvyšší fertilitou pro rok 2012 (v promilích)

Region	Míra fertility
Niger	7,1
Somálsko	6,4
Burundi	6,4
Mali	6,3
Angola	6,3
Demokratická republika Kongo	6,3
Zambie	6,3
Afghánistán	6,2
Uganda	6,2
Burkina Faso	6,0

Zdroj: vlastní zpracování (2013), podle údajů Population Reference Bureau, 2012

Tabulka č. 10: Státy s nejnižší fertilitou pro rok 2012 (v promilích)

Region	Míra fertility
Taiwan	1,1
Lotyšsko	1,1
Singapur	1,2
Bosna a Hercegovina	1,2
Jižní Korea	1,2
Maďarsko	1,2
Moldávie	1,3
Polsko	1,3
Rumunsko	1,3
Portugalsko	1,3

Zdroj: vlastní zpracování (2013), podle údajů Population Reference Bureau, 2012

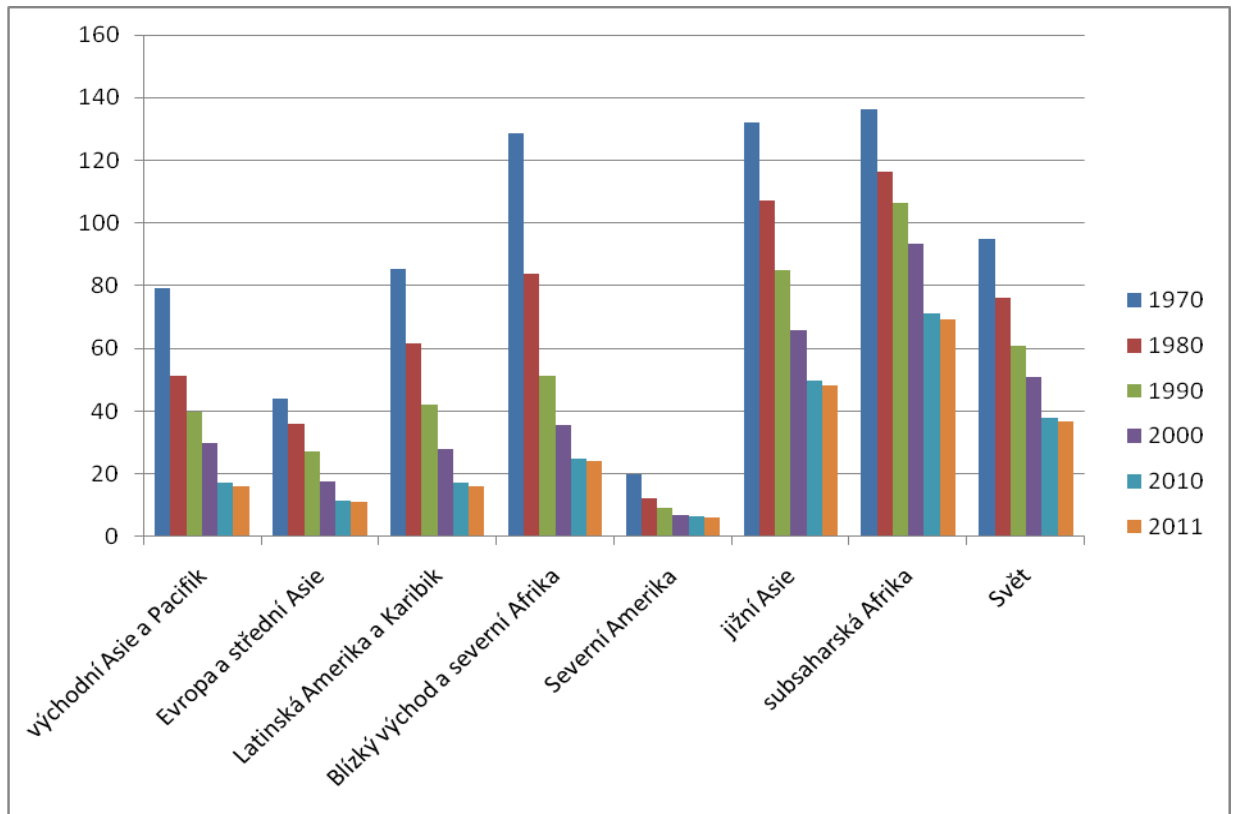
Příloha B: Úmrtnost

Tabulka č. 11: Státy s nejvyšší a nejnižší hrubou mírou úmrtnosti pro rok 2010

Stát	Počet zemřelých (v tis.)	Hrubá míra úmrtnosti (v prom.)	Stát	Počet zemřelých (v tis.)	Hrubá míra úmrtnosti (v prom.)
Středoafriická republika	371	17,6	Spojené arabské emiráty	39	1,4
Guinea-Bissau	126	17,5	Katar	10	1,6
Dem. republika Kongo	5 291	17,2	Bahrajn	14	2,8
Chad	896	17,1	Bruei Darussalam	6	3,1
Sierra Leone	465	16,9	Kuvajt	39	3,1
Afghánistán	2 480	16,8	Syrská arabská republika	343	3,5
Ukrajina	3 847	16,7	Francouzská Guyana	4	3,6
Lesotho	177	16,7	Omán	48	3,7
Zambie	1 022	16,7	Maledivy	6	3,7
Somálsko	685	15,5	Saudská Arábie	492	3,8

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů United Nations, 2010c

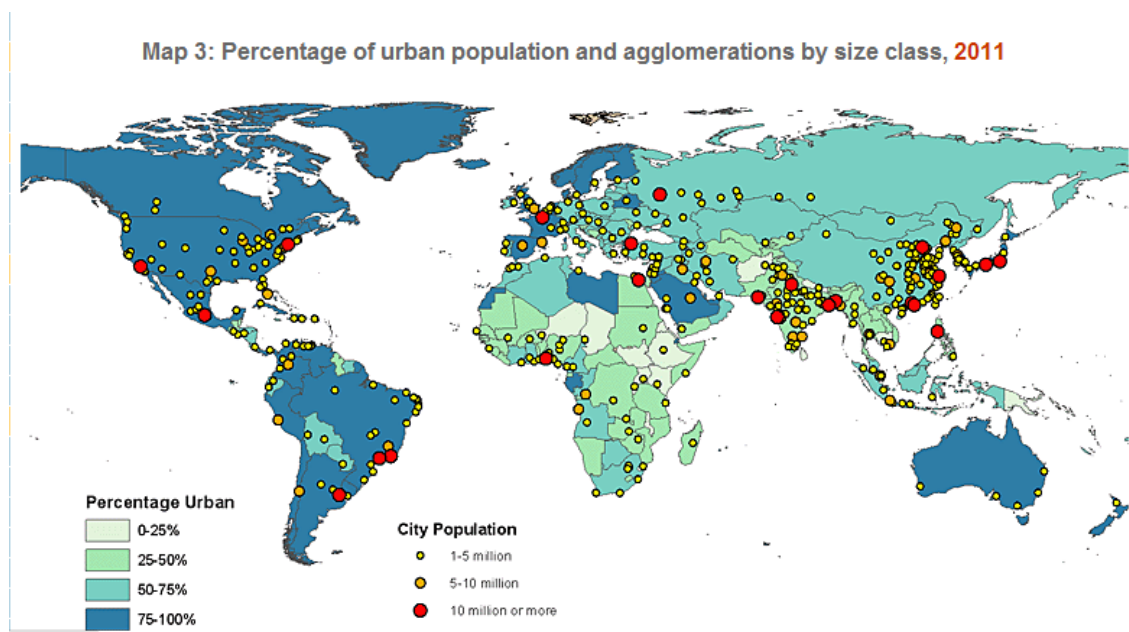
Graf č. 3: Kojenecká úmrtnost mezi lety 1970-2011 (v pomilích)

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů the World Bank Group, c2013d

Příloha C: Migrace a urbanizace

Obrázek č. 7: Podíl městského obyvatelstva v roce 2011

Zdroj: United Nations, 2012d

Tabulka č. 12: Obyvatelstvo žijící ve městech a na venkově 2011 (v tis.)

Region	Město	Venkov	Celkem	Město %
Svět	3 632 457	3 341 579	6 974 036	52,1
Vyspělé státy	964 240	276 140	1 240 380	77,7
Rozvojové země	2 668 217	3 065 439	5 733 657	46,5
Nejméně rozvojové země	242 686	608 418	851 103	28,5
subsaharská Afrika	309 463	533 786	843 249	36,7
Afrika	413 880	632 043	1 045 923	39,6
Asie	1 895 307	2 312 140	4 207 448	45,0
Evropa	539 010	200 289	739 299	72,9
Latinská Amerika a Karibik	472 175	124 454	596 629	79,1
Severní Amerika	285 805	61 758	347 563	82,2
Oceánie	26 280	10 895	37 175	70,7

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů United Nations, 2012e

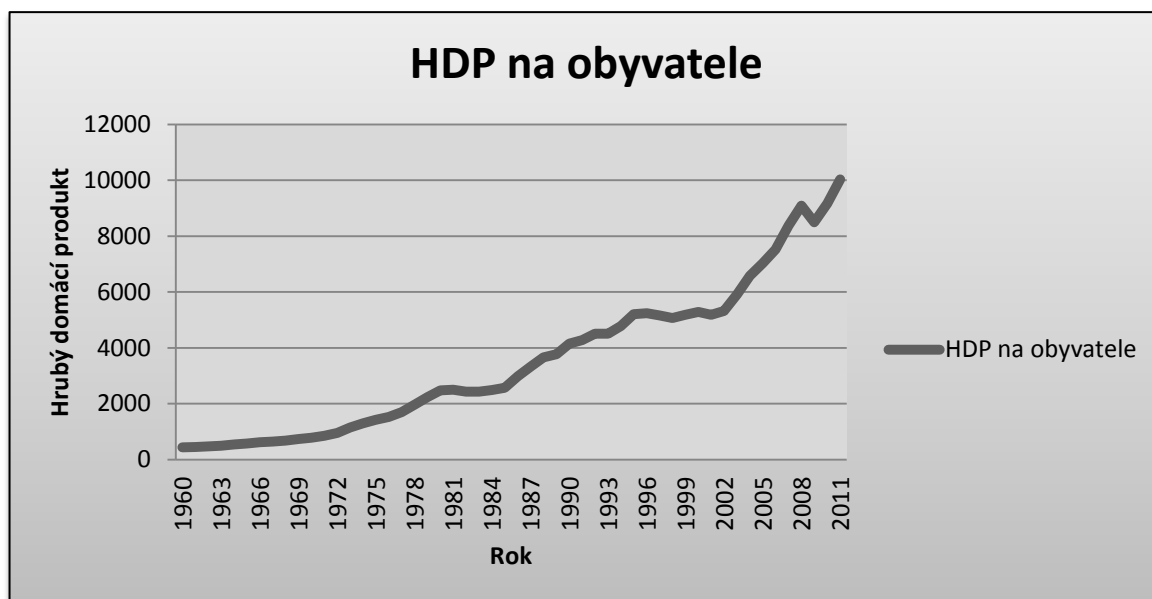
Tabulka č. 13: Obyvatelé žijící ve městě v letech 1950-2050 (v %)

Region	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2030	2040	2050
Svět	29,4	33,6	36,6	39,4	43,0	46,7	51,6	56,0	59,9	63,5	67,2
Vyspělé státy	54,5	60,9	66,6	70,1	72,3	74,1	77,5	80,0	82,1	84,1	85,9
Rozvojové země	17,6	21,8	25,3	29,5	34,9	40,1	46,0	51,3	55,8	60,0	64,1
Nejméně rozvinuté země	7,4	9,5	13,0	17,2	21,0	24,3	28,1	32,7	38,0	43,8	49,8
subsaharská Afrika	11,2	14,9	19,5	23,9	28,2	32,2	36,3	40,7	45,7	51,0	56,5
Afrika	14,4	18,6	23,5	27,8	32,0	35,6	39,2	43,2	47,7	52,6	57,7
Asie	17,5	21,1	23,7	27,1	32,3	37,4	44,4	50,5	55,5	60,0	64,4
Evropa	51,3	57,0	62,8	67,3	69,8	70,8	72,7	74,9	77,4	79,9	82,2
Latinská Amerika a Karibik	41,4	49,3	57,1	64,3	70,3	75,5	78,8	81,5	83,4	85,1	86,6
Severní Amerika	63,9	69,9	73,8	73,9	75,4	79,1	82,0	84,1	85,8	87,3	88,6

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů United Nations, 2012f

Příloha D: HDP

Graf č. 4: Vývoj HDP na obyvatele mezi lety 1960-2011

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů the World Bank Group, c2013h

Tabulka č. 14: HDP na obyvatele dle regionů v roce 1970 a 2011 (v USD)

Region	HDP/obyvatele		Region	HDP/obyvatele	
	1970	2011		1970	2011
Afrika	246	1 825	Jižní Asie	128	1 640
Východní Afrika	160	600	Západní Asie	650	11 813
Střed Afriky	207	1 641	Amerika	2 498	23 891
Severní Afrika	286	3 267	Latinská Amerika a Karibik	629	9 727
Jižní Afrika	738	7 640	Severní Amerika	4 806	48 155
Západní Afrika	199	1 214	Jižní Amerika	588	10 519
Asie	243	5 514	Evropa	1 930	28 321
Střed Asie	-	4 397	Austrálie a Nový Zéland	3 323	62 111
Východní Asie	335	9 604	Karibik	703	7 290
Jihovýchodní Asie	129	3 685	Svět	895	10 102

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů United Nations, 2012a

Příloha E: Nezaměstnanost

Tabulka č. 15: Nezaměstnanost mužů dle regionů 2000-2009 (v %)

Region	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Svět	6,1	6,1	5,9	5,7	5,4	5,5	6,2
Vyspělé státy a EU	6,3	6,9	6,6	6,0	5,5	6,0	8,8
Východní Asie	5,0	4,8	4,7	4,5	4,3	4,9	5,0
Jihovýchodní Asie a Pacifik	5,0	5,9	5,9	5,6	5,2	5,2	5,2
Jižní Asie	4,4	4,3	4,3	4,3	4,2	3,9	4,1
Latinská Amerika a Karibik	7,2	6,9	6,4	6,2	5,6	5,3	6,5
Blízký východ	8,8	9,4	9,1	8,8	8,5	8,1	8,2
Severní Afrika	11,9	9,7	9,3	8,4	8,4	7,7	7,8
Subsaharská Afrika	8,4	8,1	8,1	7,7	7,5	7,5	7,6

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů International Labour Office, 2011

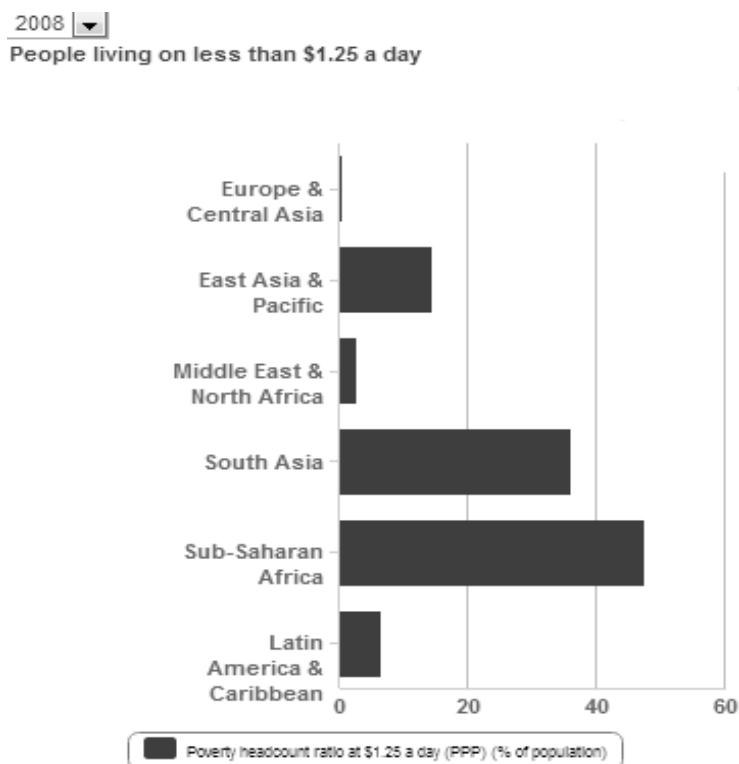
Tabulka č. 16: Nezaměstnanost žen dle regionů 2000-2009 (v %)

Region	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Svět	6,6	6,8	6,7	6,3	6,0	6,0	6,5
Vyspělé státy a EU	7,3	7,5	7,2	6,7	6,0	6,2	7,9
Východní Asie	3,8	3,6	3,5	3,3	3,2	3,6	3,7
Jihovýchodní Asie a Pacifik	4,9	7,0	6,9	6,6	5,7	5,5	5,2
Jižní Asie	4,6	5,6	5,8	5,4	5,3	5,1	5,1
Latinská Amerika a Karibik	10,6	10,8	10,0	9,7	9,0	8,5	9,5
Blízký východ	17,4	17,4	18,4	17,2	17,3	17,4	17,3
Severní Afrika	20,5	18,1	18,0	16,2	14,9	14,8	15,3
Subsaharská Afrika	9,6	9,2	9,2	8,5	8,3	8,3	8,3

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů International Labour Office, 2011

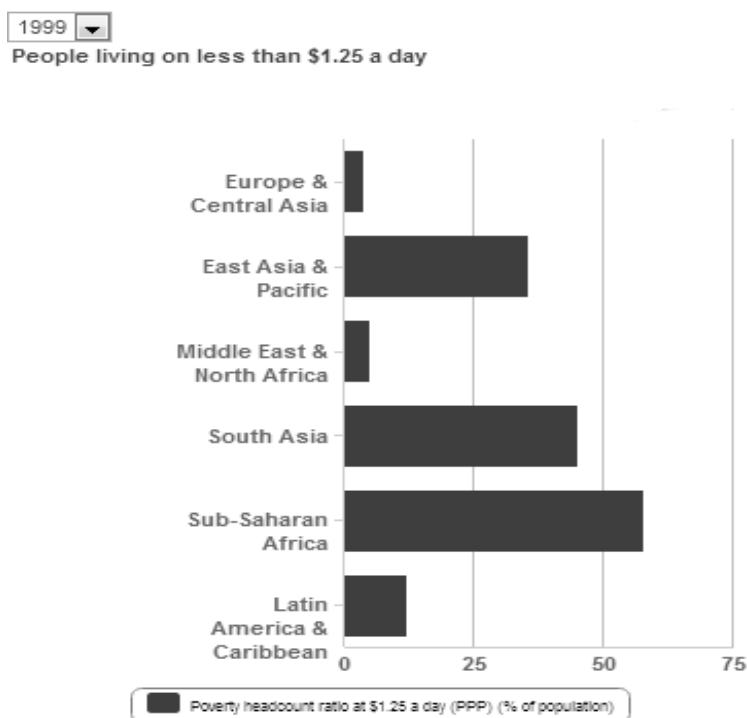
Příloha F: Chudoba

Graf č. 5: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v roce 2008 (v %)

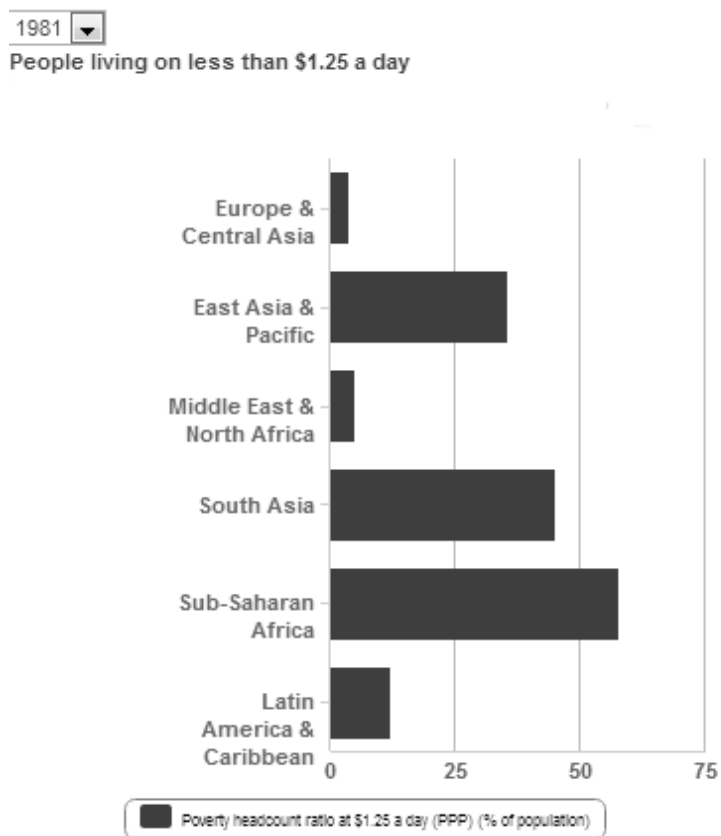
Zdroj: Revankar (The World Bank Group), 2012

Graf č. 6: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v roce 1999 (v %)

Zdroj: Revankar (The World Bank Group), 2012

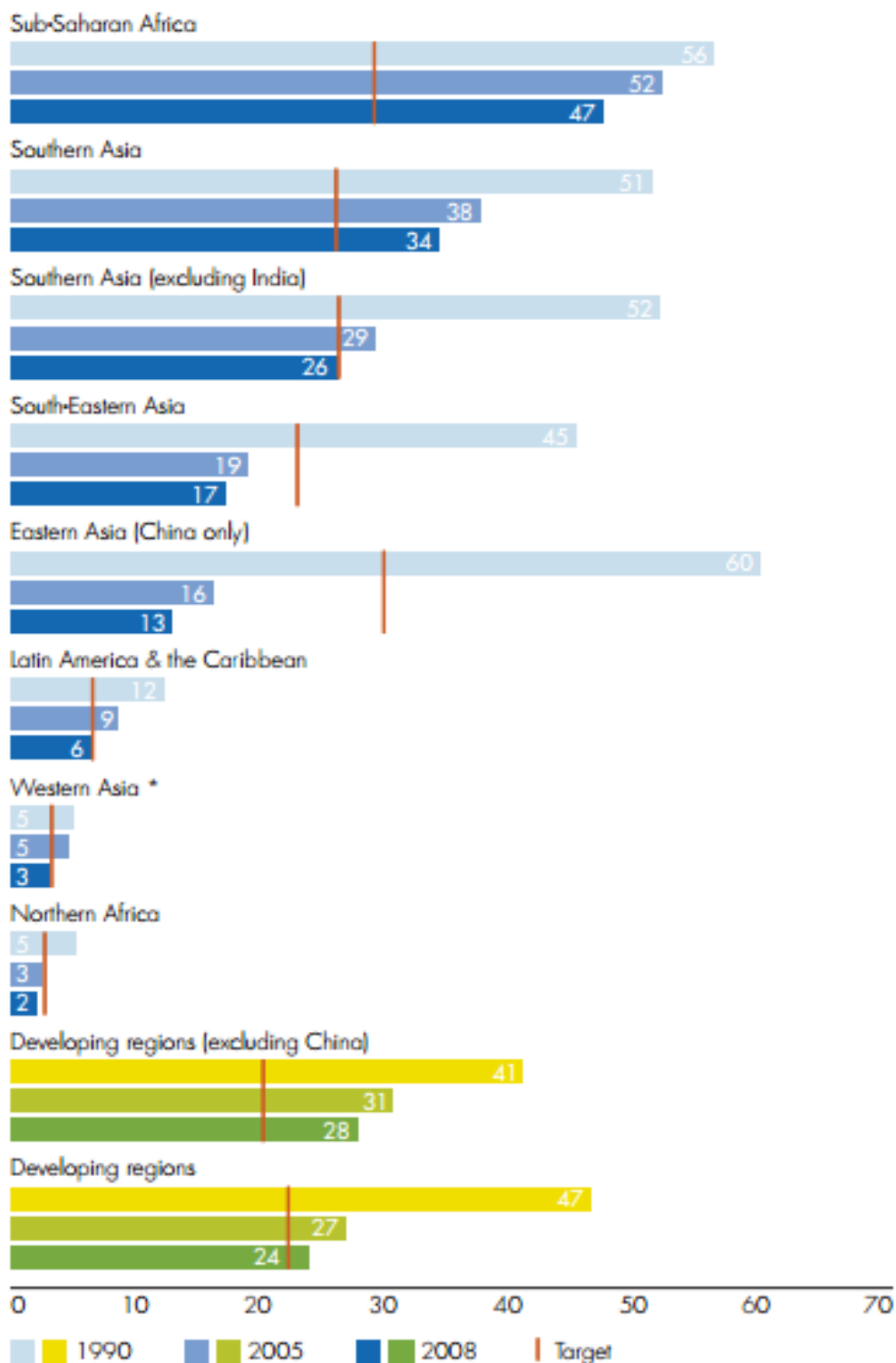
Graf č. 7: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v roce 1981 (v %)

Zdroj: Revankar (The World Bank Group), 2012

Graf č. 8: Lidé žijící za méně než 1,25 USD v letech 1990-2008 (v %)

Proportion of people living on less than \$1.25 a day, 1990, 2005 and 2008 (Percentage)

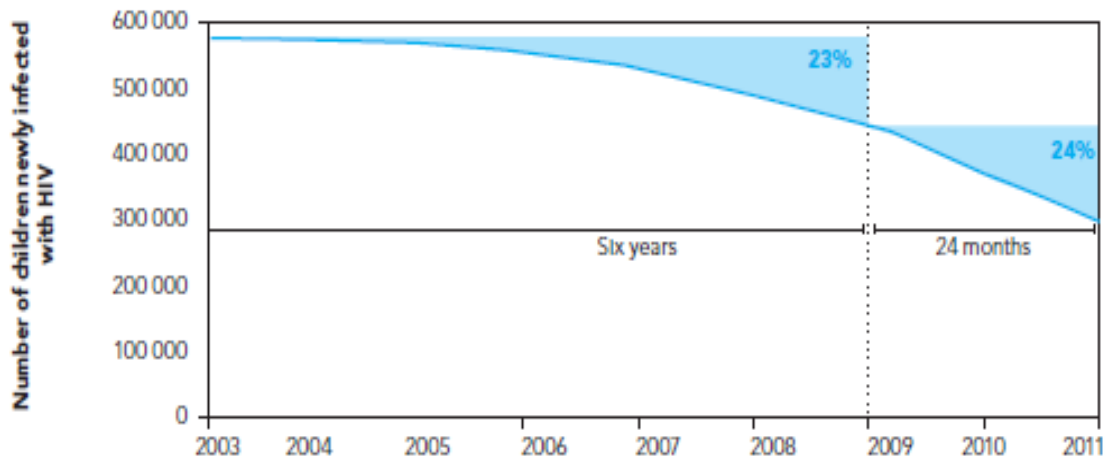
Zdroj: United Nations, 2012g

Příloha G: Zdraví

Obrázek č. 8: Počet nově nakažených dětí epidemií HIV 2003-2011

New HIV infections among children (0-14 years old) 2003-2011

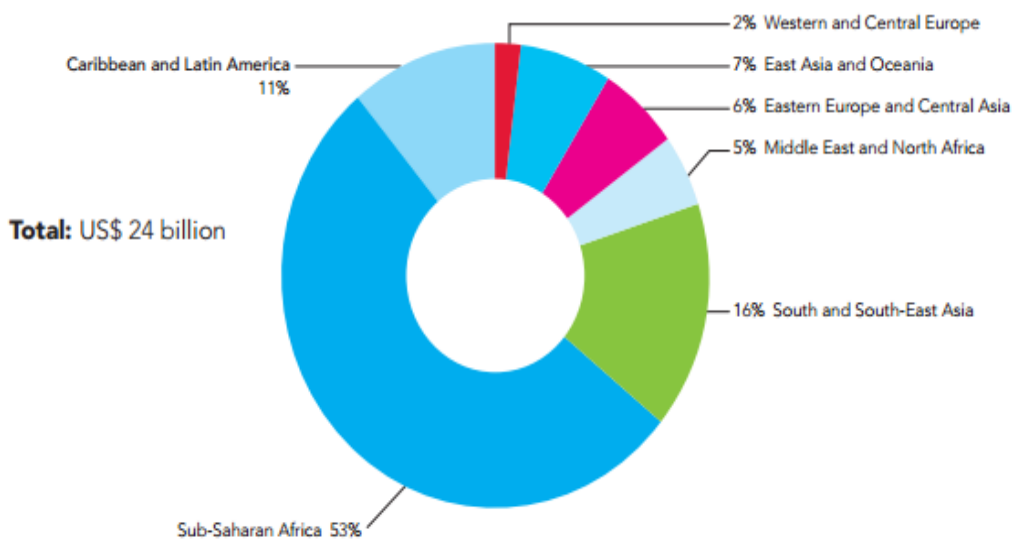
Source: UNAIDS 2012 Global Report

Zdroj: UNAIDS, 2012a

Graf č. 9: Předpověď rozdělení zdrojů v boji proti HIV v roce 2015

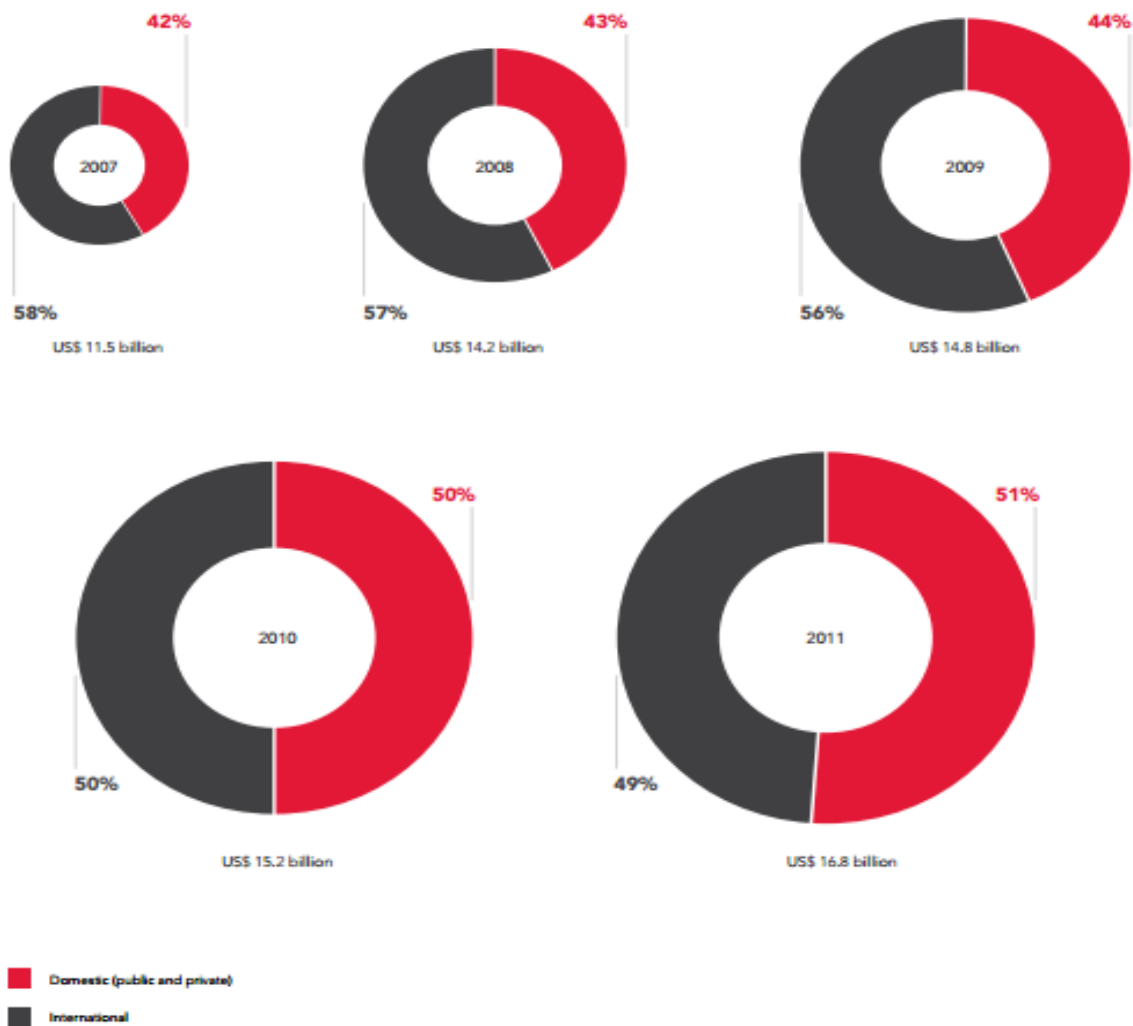
ESTIMATED RESOURCE NEEDS IN LOW- AND MIDDLE INCOME COUNTRIES 2015

Zdroj: UNAIDS, 2012d

Obrázek č. 9: Zdroje určené k pomoci proti HIV v letech 2007-2011

Resources available for HIV in low- and middle-income countries in billions of US dollars, 2007–2011

Zdroj: UNAIDS, 2012d

Obrázek č. 10: Procentuální podíl mezinárodní pomoci proti boji s HIV v roce 2012
Percentage of HIV funding coming from international sources, in low- and middle-income countries reporting, most recent year^a

≥ 75%

Afghanistan 2011
 Bangladesh 2011
 Bolivia (Plurinational State of) 2011
 Burkina Faso 2010
 Burundi 2010
 Cambodia 2009
 Cape Verde 2011
 Central African Republic 2011
 Côte d'Ivoire 2009
 Democratic Republic of the Congo 2010
 Djibouti 2011
 Fiji 2011
 Ghana 2010
 Guana 2011
 Guinea-Bissau 2010
 Haiti 2011
 Kenya 2010
 Kiribati 2011
 Lao People's Democratic Republic 2011
 Liberia 2011
 Malawi 2011
 Mali 2010
 Micronesia (Federated States of) 2011
 Myanmar 2011
 Nepal 2009
 Niger 2011
 Papua New Guinea 2010
 Rwanda 2009
 Sao Tome and Principe 2011
 Sierra Leone 2009
 Solomon Islands 2011
 Sudan 2009
 Tajikistan 2011
 Tunisia 2011
 Tuvalu 2011
 Vanuatu 2011
 Viet Nam 2010
 Zimbabwe 2011

50–74%

Armenia 2011
 Belarus 2011
 Belize 2010
 Benin 2010
 Cameroon 2010
 Chad 2011
 Congo 2010
 Georgia 2011
 Indonesia 2010
 Jamaica 2010
 Kyrgyzstan 2011
 Madagascar 2011
 Mongolia 2011
 Nicaragua 2010
 Nigeria 2010
 Pakistan 2010
 Palau 2011
 Republic of Moldova 2011
 Saint Vincent and the Grenadines 2011
 Suriname 2011
 Swaziland 2009
 Togo 2010
 Yemen 2011

25–49%

Angola 2011
 Antigua and Barbuda 2011
 Azerbaijan 2011
 Bulgaria 2011
 Gabon 2011
 Grenada 2011
 Guatemala 2010
 Honduras 2010
 Jordan 2011
 Lebanon 2011
 Marshall Islands 2011
 Mauritius 2010
 Morocco 2011
 Namibia 2010
 Peru 2010
 Philippines 2011
 Samoa 2011
 Sri Lanka 2010
 The former Yugoslav Republic of Macedonia 2010
 Ukraine 2010
 Uzbekistan 2011

<25%

Algeria 2011
 Argentina 2009
 Botswana 2011
 Brazil 2010
 Chile 2010
 China 2011
 Colombia 2011
 Costa Rica 2010
 Cuba 2011
 Democratic People's Republic of Korea 2011
 Ecuador 2010
 El Salvador 2010
 Iran (Islamic Republic of) 2009
 Kazakhstan 2011
 Latvia 2011
 Lithuania 2011
 Malaysia 2011
 Mexico 2009
 Panama 2010
 Romania 2011
 Seychelles 2011
 South Africa 2009
 Syrian Arab Republic 2011
 Thailand 2011
 Venezuela (Bolivarian Republic of) 2011

Zdroj: UNAIDS, 2012c

Tabulka č. 17: Top 20 dárců pro boj s nemocí HIV v roce 2012 (v USD)

Stát	Darovaná částka
Velká Británie	15 873 056
Norsko	14 834 206
Kanada	10 027 073
Austrálie	10 019 868
Švýcarsko	9 045 950
Nizozemí	7 566 347
Švédsko	7 501 875
Spojené státy americké	7 470 000
Dánsko	7 208 506
Finsko	5 018 821
Korea	3 605 540
Spojené arabské emiráty	2 500 000
Nový Zéland	2 042 484
Irsko	2 010 724
Španělsko	2 000 000
Německo	1 381 618
Lucembursko	1 334 661
Indie	1 019 724
Japonsko	946 809
Island	542 088

Zdroj: Vlastní zpracování (2013), podle údajů UNWOMEN, 2011b

ABSTRAKT

ZÝKOVÁ, Markéta. *Globální populační problém*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 74 s., 2013

Klíčová slova: globální problém, globální populační problém, demografické trendy, subsaharská Afrika

Bakalářská práce se zabývá populačním problémem ve světové ekonomice. Práce srovnává rozvojové země, kde je populační problém nejrozšířenější a vyspělé státy. V úvodní části jsou znázorněny různé pohledy autorů na rozdělení globálních problémů a základní pojmy, které s populačním problémem souvisejí. V práci jsou objasněny jednotlivé faktory, které způsobují populační problém. Mezi ně se řadí porodnost, úmrtnost, demografická struktura, migrace a urbanizace. Další část se zabývá dopady populačního problému na ekonomický rozvoj ve světě. V práci je popsána souvislost mezi populačním problémem a problémy jako nezaměstnanost, chudoba, vzdělanost a zdravotní stav obyvatel. V závěru je pojednáno o činnostech mezinárodních organizací, které pomáhají zemím trpícím populačním problémem.

ABSTRACT

ZÝKOVÁ, Markéta. *Global population problem*. Bachelor thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 74 s., 2013

Key words: global problems, global population problem, demographic trends, Sub-Saharan Africa

The bachelor thesis deals with the problem of population in the global economy. The thesis compares developing countries, where the problem is dominant and developed countries. The introductory part includes different author's views on the distribution of global problems and the basic concepts relating to the population problem are defined here. The thesis explains various factors causing this problem. These are fertility, mortality, population structure, migration and urbanization. Another section deals with the impact of the population problem on the global development. The thesis describes the relationships between the population problem and problems like unemployment, poverty, education and health status of the population. In the end international organizations helping countries suffering from the population problem are described.